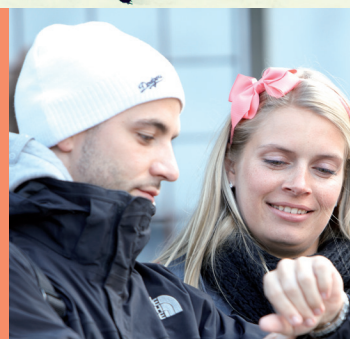
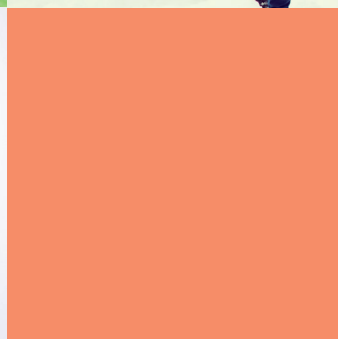
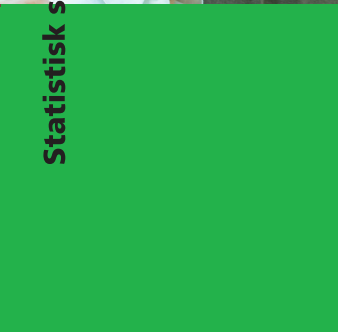

Dette er kvinner og menn i Norge

2018

Hva er Dette er kvinner og menn i Norge?

I *Dette er kvinner og menn i Norge* presenterer Statistisk sentralbyrå statistikk om kvinner og menn i Norge innenfor 14 ulike samfunnsområder. For hvert kapittel er det lagt inn lenker til hvor man kan finne mer informasjon om temaet som presenteres. Det er lagt vekt på at publikasjonen skal være lett å lese og forstå, slik at alle skal kunne ha mulighet til å danne seg en mening om kjønnslikestillingssituasjonen i Norge.

Publikasjonen baserer seg på to foregående utgaver som hadde tittelen *Dette er Kari og Ola*. Den første utgaven fra 2006 var skrevet av Jan Erik Kristiansen og Toril Sandnes, mens den andre utgaven fra 2010, som baserte seg på den første, var utarbeidet av Agnes Aaby Hirsch (red.) m.fl.

Dette er kvinner og menn i Norge er utarbeidet av Karin Hamre (red.), Toril Sandnes, Kristin Egge-Hoveid, Lene Sandvik, Kristin Mathilde Drahus, Maria Engvik, Reid Stene og Kari Kraakenes. Marit Vågdal, Thomas Bjørnskau og Siri Boquist har stått for design og layout.

Takk til Natasza Sandbu og alle fagpersoner som har vært involvert i kvalitetssikringen av innholdet.

Statistisk sentralbyrå, februar 2018
Torstein Bye

Befolkning: Flest aldrende kvinner	2
Fruktbarhet: Familie og samliv	4
Fødsler og barn: Slekters gang	6
Utdanning: På skolebenken	10
Arbeid: Likestilling i arbeidslivet	12
Fordeling av økonomiske ressurser: Lønn	16
Fordeling av økonomiske ressurser: Inntekt	18
Kultur- og mediebruk: Kvinner ivrige kulturbrukere	20
Tidsbruk: Til alle døgnets tider	22
Kriminalitet: Lovbrytere og voldsofre	24
Makt og innflytelse: Hvem bestemmer?	26
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre: Kvinner og menn med innvandrerbakgrunn	28
Sykdom og sunnhet: Kvinner lever sunt, men er oftere syke	30
Regionale forskjeller i kjønnslikestilling: Kjønnslikestilling i norske kommuner	34

Flest aldrende kvinner

Forventet levealder ved fødselen, utvalgte land. 2015

	Menn	Kvinner
Østerrike	78,8	83,7
Belgia	78,7	83,4
Danmark	78,8	82,7
Estland	73,2	82,2
Finland	78,7	84,4
Frankrike	79,2	85,5
Tyskland	78,3	83,1
Hellas	78,5	83,7
Ungarn	72,3	79,0
Island	81,2	83,8
Israel	80,1	84,1
Italia	80,3	84,9
Japan	80,8	87,1
Latvia	69,7	79,5
Litauen	69,2	79,7
Nederland	79,9	83,2
Norge	80,5	84,2
Polen	73,5	81,6
Portugal	78,1	84,3
Russland	65,9	76,7
Spania	80,1	85,8
Sverige	80,4	84,1
Sveits	80,8	85,1
Tyrkia	75,3	80,7
Storbritannia	79,2	82,8
USA	76,3	81,2

Kilde: OECD

<https://data.oecd.org/healthstat/life-expectancy-at-birth.htm>

Flest gutter blir født

Hvert år fødes det litt flere gutter enn jenter – ca. 106 gutter per 100 jenter. Men på grunn av menns høyere dødelighet blir dette forholdstallet etter hvert utjevnet. Ved 60 års alder er antallet menn og kvinner omtrent likt, og deretter øker kvinneoverskuddet. Ved 90 år er det om lag dobbelt så mange kvinner som menn.

Kvinner blir litt eldre enn menn

Kvinnenes lavere dødelighet innebærer at de lever i underkant av fire år lenger enn menn. En nyfødt gutt kan i dag forvente å bli 80,6 år, en jente 84,2 år.

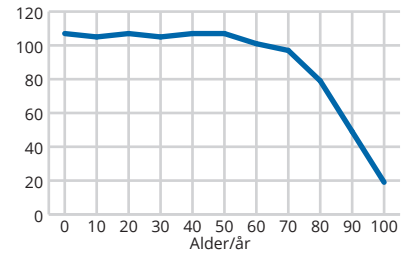
Etter andre verdenskrig var forskjellen i levealder mellom kvinner og menn i overkant av tre år. Deretter økte den, særlig fordi hjerte- og kardedeligheten blant menn steg. I begynnelsen av 1980-årene var aldersforskjellen økt til nesten sju år. Deretter har den sunket til under fire år, bl.a. på grunn av den synkende dødeligheten av hjerte-/karsykdommer hos menn.

I befolkningsframskrivingene fra 2016 forventes levealderen å stige markert også i årene framover: I alternativet som forutsetter middels økning, antas en gutt som fødes i 2060 å ha en forventet levealder på 87,2 år, mens en jente kan forvente å leve i 89,2 år. Kjønnsforskjellen blir altså ytterligere redusert – til om lag to år.

Norske kvinner ikke lenger eldst

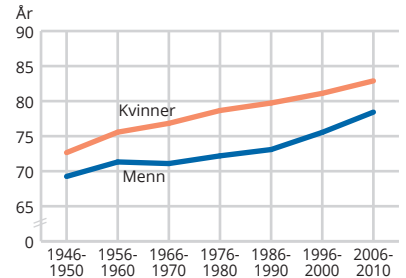
Fram til tidlig på 1980-tallet hadde norske kvinner den høyeste forventede levealderen i verden. I dag kan kvinner i en rekke land regne med å leve lenger enn før. Helt i topp finner vi japanske kvinner, med en forventet levealder på over 87 år. Også kvinner i en rekke andre land (mange søreuropeiske) blir nå eldre enn sine norske søstre.

Antall menn per 100 kvinner. 2017

Kilde: www.ssb.no/folkemengde

Forventet gjestående levetid ved fødselen

Kilde: www.ssb.no/dode

Kjønnsforskjellene i levealder varierer mellom de ulike landene. Island og Nederland har minst kjønnsforskjell i forventet levealder i Europa, kvinner lever her omtrent tre år lenger enn menn. Sammenliknet med andre nordiske land har Finland en større kjønnsforskjell i levealder. I flere østeuropeiske land finner vi de største kjønnsforskjellene i levealder i EU. Russiske kvinner og menn lever kortere enn kvinner og menn i EU-land, og kjønnsforskjellen er også større.

Eldrebølgen: Flest kvinner

Vi har lenge hørt snakk om den kommende eldrebølgen. Vi kan på en måte si at den allerede er her: Mens det i 1950 var vel 8 prosent av befolkningen som var 67 år og eldre, er andelen i 2017 nærmere 15 prosent. Omkring 2030 vil andelen øke ytterligere, til om lag 18 prosent, og til 22 prosent i 2060.

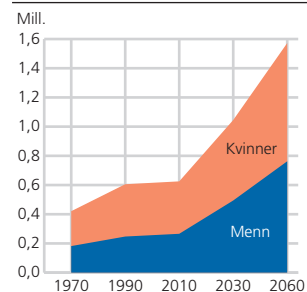
Med minkende forskjeller i levealder vil den eldre delen av befolkningen i framtiden antakeligvis bli litt mindre kvinnedominert, selv om kvinnene fortsatt vil være i flertall.

Mobile kvinner

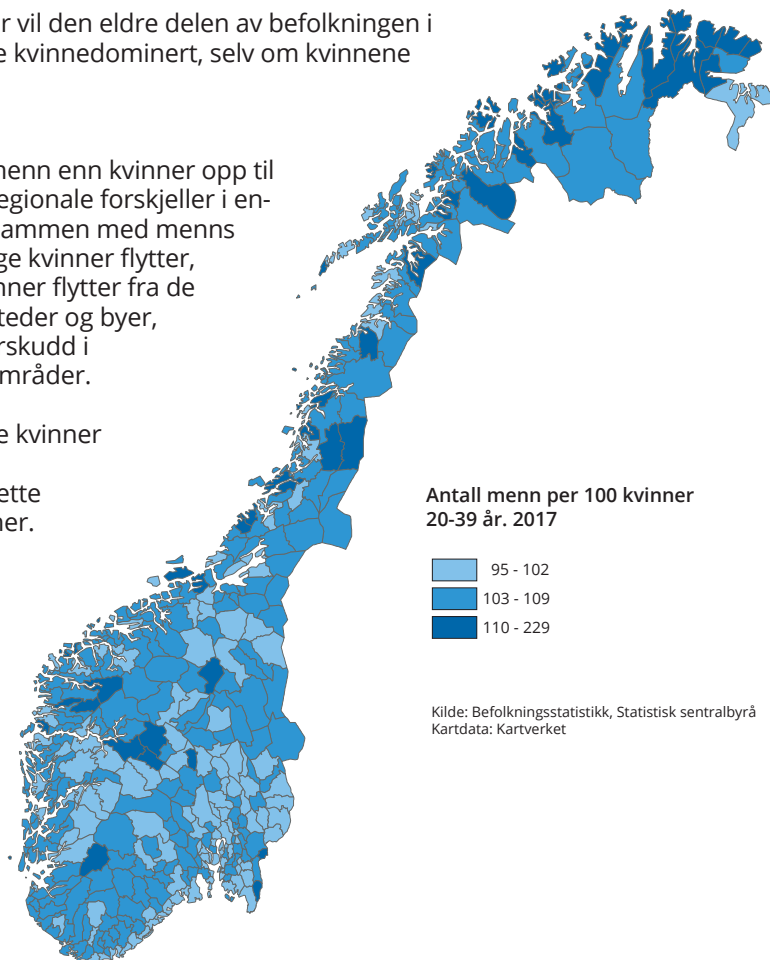
På landsbasis er det altså litt flere menn enn kvinner opp til 60 års alder, men det finnes store regionale forskjeller i enkelte aldersgrupper. Dette henger sammen med menns og kvinners ulike flyttemønstre: Unge kvinner flytter, mens menn oftere blir boende. Kvinner flytter fra de minst sentrale kommunene til tettsteder og byer, noe som resulterer i et kvinneunderskudd i denne aldersgruppen i fraflyttingsområder.

På landsbasis er det 5 prosent færre kvinner enn menn i aldersgruppen 20-39 år (105 menn per 100 kvinner), men dette varierer mye mellom ulike kommuner. I de fleste kommunene er det mellom 90 og 130 menn per 100 kvinner i aldersgruppen 20-39 år. Fordi kjønnsproporsjonen i utgangspunktet er litt skjev, har langt flere kommuner et manns-overskudd enn kvinneoverskudd.

Antall kvinner og menn i befolkningen 67 år og over. Fra 1970 til og med fremskriving til 2060

Kilde: www.ssb.no/folkfram Rettet 4. mai 2018

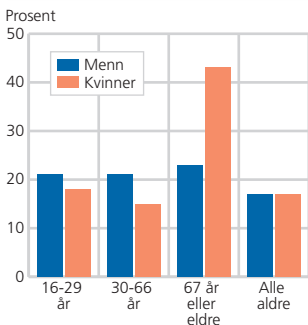
Antall menn per 100 kvinner 20-39 år. 2017

- 95 - 102
- 103 - 109
- 110 - 229

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå
Kartdata: Kartverket

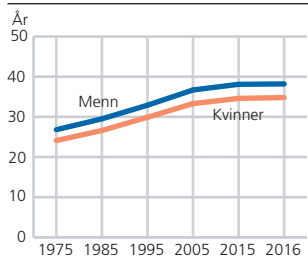
Familie og samliv

Andel menn og kvinner 20 år og over som bor alene. 2016

Kilde: . www.ssb.no/familie

Gjennomsnittsalder ved ekteskapsinngåelsen

Kilde: www.ssb.no/ekteskap

Nesten like mange kvinner og menn bor alene

Perioden etter annen verdenskrig var kjernefamiliens storhetsperiode. Mange ekteskap ble inngått, og andelen enpersonshusholdninger var lav. Fra begynnelsen av 1970-tallet sank ekteskapsfrekvensen, samtidig som antall skilsmisser økte. Til sammen har dette ført til mer enn en dobling av andelen enpersonshusholdninger siden den gang. 38 prosent av husholdningene består nå av aleneboende, mens aleneboende personer utgjorde 17 prosent av hele befolkningen per 1.1.2017.

I befolkningen som helhet er det ingen vesentlig forskjell på andelen menn og kvinner som bor alene, men alder har en avgjørende betydning. Ser vi på befolkningen opp til 66 år, er det flere menn enn kvinner som bor alene. Enslige kvinner er i flertall blant dem som er 67 år og eldre. Dette skyldes blant annet at kvinner lever lenger enn menn.

Få bor alene i utkanten av de store byene

Det er mest vanlig å bo alene i sentrale bykommuner, i utkantkommunene i innlandet i Sør-Norge, samt i Nord-Norge. I Oslo, Trondheim og Bergen bor over 20 prosent alene. Lave andeler med aleneboende finner vi i byenes omlandskommuner, det vil si i utkanten av de store byene, samt i de fleste kommunene langs kysten fra Agder til Vestlandet.

Ekteskapsinngåelse skjer senere i livet enn før

I 2016 ble det inngått om lag 22 500 ekteskap. Selv om befolkningen var langt mindre enn den er i dag, ble det inngått langt flere ekteskap på 1960-tallet, mellom 28 000 og 30 000 årlig.

Den gjennomsnittlige aldersforskjellen ved ekteskapsinngåelse var i 1974 2,7 år. Frem til 2011 økte aldersforskjellen jevnt og trutt til 3,7 år. Etter 2011 har den imidlertid sunket igjen, til 3,4 år i 2016. Det er mennene som er eldst. Gjennomsnittsalderen ved ekteskapsinngåelse har imidlertid økt. På begynnelsen av 1970-tallet var gjennomsnittlig alder ved ekteskapsinngåelse 27 år for menn og 24 år for kvinner. I 2016 hadde dette økt til 38 år for menn og 35 år for kvinner.

Flere lever sammen som samboere

Nedgangen i antall ekteskap skyldes blant annet at samlivsmønsteret for par er et annet i dag enn før. Samtidig som antallet ekteskapsinngåelser har gått ned, lever stadig flere par som samboere, uten å være gift. I 2016 var 29 prosent av alle par samboere, mot 19 prosent i 1994.

Selv om andelen som er gift fortsatt er større enn andelen som lever som samboere eller ikke lever i et samliv, i de fleste aldersgrupper, har forskjellen utjevnet seg de siste årene. Andelen som lever som samboere har økt, og andelen som er gift har sunket.

Å leve sammen som samboere er vanligst blant de yngste. Opp til 25 års alder lever de fleste ikke i et samliv, mens blant kvinner og menn i alderen 25-29 år lever litt over halvparten i et samliv. I denne aldersgruppen er andelen kvinner som lever som samboere størst, 43 prosent. Blant menn er andelen samboere størst i aldersgruppen 30-34 år, med 38 prosent. Andelen som er gift øker med alder. I aldersgruppene 30-34 år for kvinner og 35-39 år for menn er det en større andel gifte enn samboende. I aldersgruppen 70-79 år er 64 prosent gift.

Stabilt antall likekjønnede par som gifter seg eller inngår partnerskap

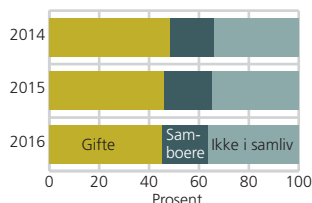
I 2009 ble ekteskapsinngåelser mellom likekjønnede par en del av statistikken. Siden 2009 har i underkant av 300 av ekteskapsinngåelsene årlig vært mellom likekjønnede par. Partnerskap som samlivsform har vært en del av statistikken siden 1993. De første årene var det en klar overvekt av mannlige partnere, men siden 2006 har kvinnene vært i flertall. Det ble inngått nesten 280 ekteskap mellom personer av samme kjønn i 2016. Dette tallet har også holdt seg relativt stabilt siden 2009.

Færre par skiller seg – både i antall og andel

Antallet ekteskap som ender i skilsmisse har vært relativt stabilt siden slutten av 1980-årene, med noe nedgang mot 2016. I løpet av 1970- og 1980 årene skjedde det et skifte, ved at flere ekteskap enn tidligere gikk i oppløsning. Dette var omtrent på samme tid som kvinnefrigjøringen fant sted. Mot slutten av 1980-årene toppet antallet skilsmisser seg på rundt 10 000 i året, og lå lenge stabilt på mellom 10 000 og 11 000 skilsmisser årlig. Siden 2012 har antallet skilsmisser vært nedadgående, og var i 2016 på litt over 9 000.

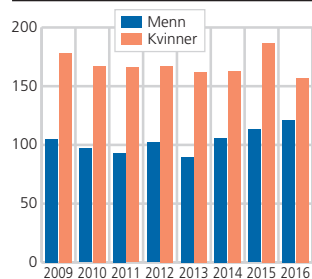
Antall skilsmisser gir oss begrenset informasjon ettersom befolkningen vokser, men det samtidig inngås færre ekteskap. Beregnet andel ekteskap som vil bli oppløst etter 40 år har sunket gradvis fra en topp på 49,9 prosent i 2004 til 37,3 prosent i 2016. Det betyr at andelen av alle ekteskap som ender i skilsmisse også er mindre i dag enn det var før.

Andel personer i ulike samlivsformer, begge kjønn

Kilde: www.ssb.no/samboer

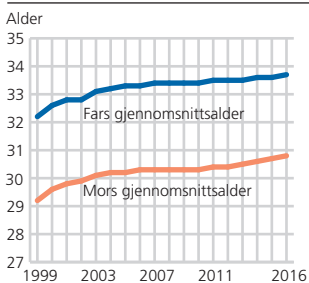
Antall inngåtte ekteskap mellom likekjønnede par

Kilde: www.ssb.no/ekteskap

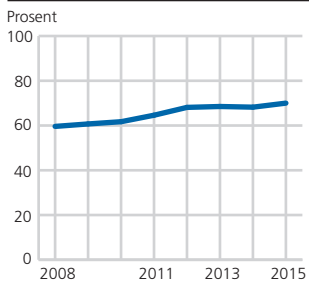
Slekters gang

Foreldrenes gjennomsnittsalder for barn født i Norge

Kilde: www.ssb.no/fodte

Andel fedre som tar hele fedrekvoten eller mer av foreldrepengerperioden

Kilde: www.ssb.no/likekom

Fødte/fødsler/barn

Når vi her bruker ordene fødte/fødsler/barn, mener vi levendefødte.

Det er flere faktorer som påvirker kvinners fruktbarhet. Kvinners utdannings- og sysselingsmønster er kanskje de viktigste. I dag er kvinner i snitt eldre når de blir mor for første gang, og gjennomsnittsalder på førstegangsfødende påvirker fruktbarheten. Høyere alder fører til lavere fruktbarhet. Dette er også tilfelle i Norge. Fruktbarheten er i dag på nivå med 1980-tallets bunnivå. Selv om fruktbarheten har gått ned, har likevel ikke antall aborter gått opp. I 2016 var antall aborter på samme nivå som i 1980. Nedgangen i abort finner vi hovedsakelig blant unge kvinner under 25 år.

Selv om det har vært en liten økning i andelen barnløse kvinner, er det en betydelig lavere økning enn man ser blant menn. Dette betyr at en mindre gruppe menn får barn med flere kvinner. Når det gjelder omsorgen for barn blant de menn som likevel blir fedre, tok hele syv av ti ut hele fedrekvoten (10 uker) eller mer i 2016.

Stadig eldre foreldre

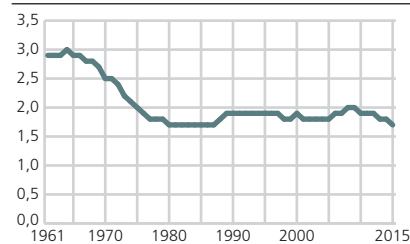
Fram til 1970 ble mødrene stadig yngre. Men med økende utdanning og yrkesaktivitet begynte fødealderen å stige; siden begynnelsen av 1970-tallet har gjennomsnittlig fødealder økt med om lag seks år, til 30,8 år. Fedrene er i gjennomsnitt to til tre år eldre. I 2016 var kvinnens gjennomsnittsalder ved første fødsel 29 år.

Økningen i alderen for førstegangsfødende er særlig tydelig dersom vi ser på tendensen blant tenåringer. Antall fødsler av tenåringsmødre har falt fra rundt 6000 fødsler tidlig på 1970-tallet til 613 fødsler i 2016.

Fallende fruktbarhet ...

Etterkrigstidens babyboom varte til midten av 1960-tallet og ble avløst av en nedgang helt til det rekordlave tallet 1,7 barn per kvinne i begynnelsen av 1980-tallet. Deretter økte fruktbarheten igjen noe, og har siden slutten av 1980-årene ligget på om lag 1,9 barn per kvinne. I 2008 og 2009 var fruktbarheten nesten 2,0, den høyeste siden 1975, men har siden falt til 1,7 barn igjen i 2015.

Samlet fruktbarhetstall i Norge

Kilde: Eurostat.

Ser vi bort fra inn- og utvandring, må det samlede fruktbarhetstallet i et land være ca. 2,1 for at folketallet ikke skal synke på lengre sikt. I Norge har vi nå ligget under dette nivået siden midten av 1970-tallet.

Andelen barnløse kvinner holdt seg lenge stabil. For kvinner født i perioden 1935 til 1950 var i underkant av 10 prosent av 45-åringene barnløse. Denne andelen økte til 13 prosent blant kvinner født i 1970. Andelen 45 år gamle menn uten barn er derimot langt større enn tilsvarende andel

for kvinner. Av menn født i 1940 var 14 prosent barnløse ved 45 år, og denne andelen økte til 24 prosent blant menn født i 1970. Dette innebærer at en stor (og økende) andel menn får barn med flere kvinner, og stadig flere menn forblir barnløse.

... men fortsatt høy sammenliknet med andre land

De siste tiårs fruktbarhetsfall er et generelt fenomen i den vestlige verden, og Norge er faktisk et av de landene som har hatt den høyeste fruktbarheten de siste årene. For eksempel var det gjennomsnittlige fruktbarhetstallet i EU-landene 1,6 i 2015.

Når fødselstallene i Norge fortsatt er relativt høye, antas dette blant annet å henge sammen med en ordning med foreldrestønad ved fødsel som gjør det lettere for kvinner og menn å kombinere yrkesdeltakelse og barn. Siden 01.07.2014 har foreldrepengeperioden ved fødsel vært på 49 uker.

En del av fødselspermisjonen er øremerket far (fedrekvoten). Fedrekvoten har økt gradvis fra 4 uker da den ble innført i 1993 til 14 uker i 2013, hvor 69 prosent av fedre tok ut hele eller mer av fedrekvoten. I 2014 ble fedrekvoten redusert til 10 uker. 70 prosent av fedre med foreldrepenger tok ut fedrekvoten eller mer i 2016. Hvorvidt fedre tar ut hele fedrekvoten varierer mellom ulike landsdeler. Fedre i Sogn og Fjordane, Sør-Trøndelag og Akershus har størst andel menn som tar ut minst hele fedrekvoten, mens fedre i Østfold, Finnmark og Telemark har minst andel.

Bruken av kontantstøtte har sunket siden ordningen ble innført: Bare 23 prosent av alle barn i kontantstøttealder mottok kontantstøtte per 1. september 2016, sammenliknet med 74 prosent på samme tidspunkt i 1999.

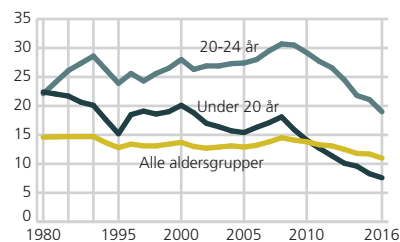
Færre aborter

Siden 1979 har kvinner i Norge selv kunnet bestemme om de vil avbryte svangerskapet i løpet av de 12 første ukene. Antall aborter toppet seg mot slutten av 1980-tallet, og har siden ligget på mellom 14 000 og 16 000 aborter per år eller 13-14 per 1000 kvinner i alderen 15-49 år.

I 2016 ble det utført 14 600 svangerskapsavbrudd i Norge, tilsvarende 11 per 1000 kvinner i fertil alder.

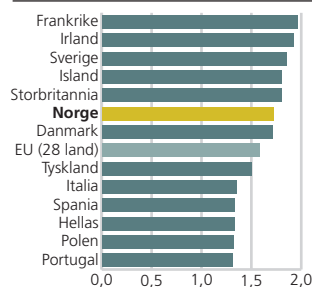
Aborthyppigheten er høyest for kvinner i alderen 20-29 år. Mens antall avbrutte svangerskap har ligget på rundt 13-14 per 1000 kvinner de siste 30 årene, har den de siste årene sunket til 11 per 1000 fertile kvinner i 2016. Det er særlig kvinner under 25 år som står for nedgangen.

Utførte svangerskapsavbrudd per 1000 kvinne i fruktbar alder (15-49 år)

Kilde: Folkehelseinstituttet. Abortregisteret

Samlet fruktbarhetstall i utvalgte land. 2015

Kilde: Eurostat.

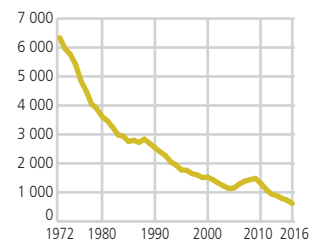
Samlet fruktbarhetstall (SFT)

Et mål på gjennomsnittlig antall barn hver kvinne i fruktbar alder (15-49 år) vil få, dersom gjeldende fruktbarhetsmønster holder seg konstant og ingen dør før de er 50.

Barnløshet

SFT er et mål. Vi vil derfor ikke vite det totale barnetallet for en kohort (et årskull) før kullet er over den fruktbare alderen. Derfor snakker vi om barnløshet blant kvinner og menn født i 1970.

Antall tenåringsfødsler (15-19 år)

Kilde: www.ssb.no/foedte

Hvor mange menn og kvinner bor det i Norge?

Befolkning per 1.1.2018

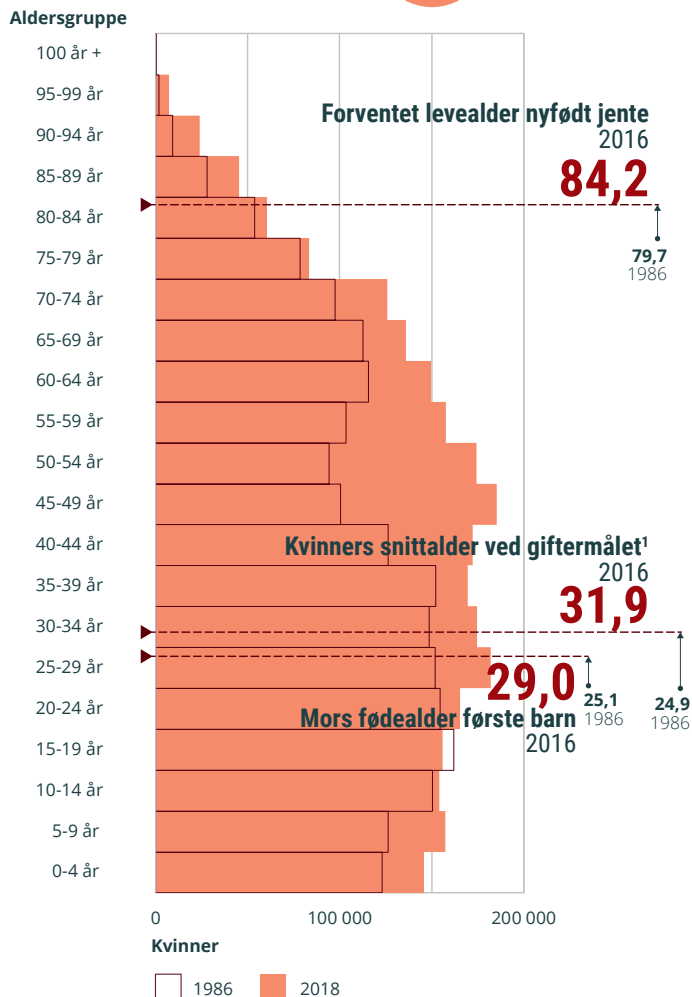
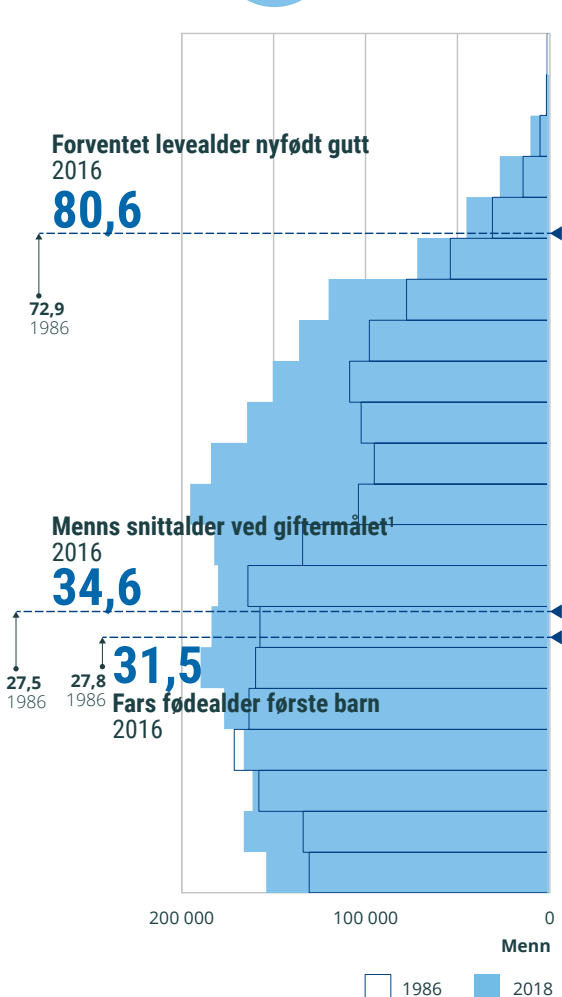
Menn

2 668 371

Kvinner

2 627 248

Verdt å merke seg:

Det fødes litt flere gutter enn jenter. I aldersgruppen 0-4 år er det 153 917 gutter og 145 662 jenter.

Det er to og en halv ganger så mange kvinner som menn over 90 år, 31 905 kvinner og 12 787 menn.

Både menns og kvinners snittalder ved første barn er rundt 3 år lavere enn ved inngåelse av ekteskap.

¹ Observert gjennomsnittsalder for ikke tidligere gifte.
Kilder: www.ssb.no/folkemengde, www.ssb.no/fodte, www.ssb.no/dode, www.ssb.no/ekteskap.

Hva utdanner norske jenter og gutter seg til?

Deltakere i videregående utdanning
2016

Jenter
123 144

Gutter
138 462

Videregående opplæring. Studieforberevende utdanningsprogram

Kjønnfordeling i prosent

Kunst, design og arkitektur ¹	79	21
Musikk, dans og drama	68	32
Studiespesialisering	56	44
Medier og kommunikasjon ¹	48	52
Idrettsfag	42	58

Videregående opplæring. Yrkesfaglig utdanningsprogram

Kjønnfordeling i prosent

Design og håndverk	86	14
Helse- og oppvekstfag	83	17
Medier og kommunikasjon ²	49	51
Restaurant- og matfag	49	51
Naturbruk	49	51
Service og samferdsel	34	66
Teknikk og industriell produksjon	10	90
Elektrofag	6	94
Bygg- og anleggsteknikk	5	95

Studenter i høyere utdanning i Norge
2016

Jenter
162 657

Gutter
110 570

Studenter i høyere utdanning i Norge etter fagfelt

Kjønnfordeling i prosent

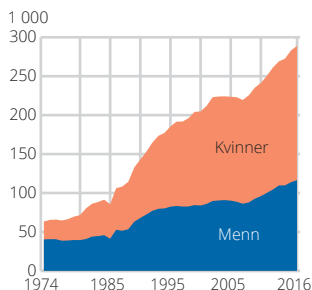
Helse-, sosial- og idrettsfag	79	21
Lærerutd. og utd. i pedagogikk	73	27
Samfunnsfag og juridiske fag	63	37
Humanistiske og estetiske fag	60	40
Økonomiske og administrative fag	55	45
Primærnæringsfag	47	53
Samf.- og sikkerhetsfag og andre servicefag	33	67
Nat.vit. fag, håndverksfag og tekniske fag	33	67

¹ De studieforberevende utdanningsprogrammene "Medier og kommunikasjon" og "Kunst, design og arkitektur" ble innført fom. høsten 2016 for de som begynte på VG1. ² Siste kull i "Medier og kommunikasjon" som yrkesfaglig studieprogram hadde oppstart høsten 2015.

Kilder: www.ssb.no/vgogjen, www.ssb.no/utuvh.

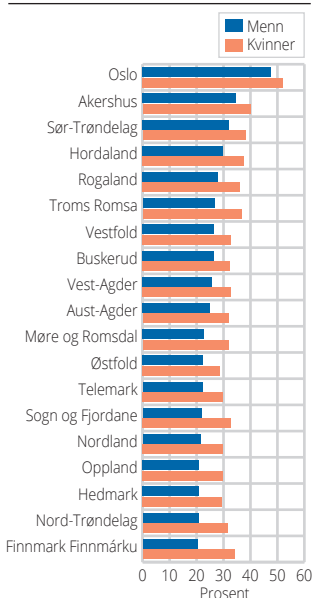
På skolebenken

Studenter i høyere utdanning i Norge og utlandet

Kilde: www.ssb.no/utvvh Retter 12. mars 2018.

Andel med fullført høyere utdanning¹, etter fylke, 2016

¹ SSB mangler opplysning om utdanningsnivå for mange innvandrere. Fra og med 2014 inneholder tall for utdanningsnivå beregnede verdier for denne gruppen.

Kilde: www.ssb.no/utniv

Videregående skole: Ulike valg

Om lag 92 prosent av alle 16-18-åringene var i videregående opplæring i 2016, omtrent like mange gutter som jenter. Jentene var i flertall på studieforbereidende utdanningsprogram, mens det var flest gutter på yrkesfaglige utdanningsprogram.

Innenfor yrkesfagene velger gutter og jenter i stor grad ulike retninger. Både innen helse- og oppvekstfag og innen design og håndverk var åtte av ti elever jenter, mens over 90 prosent av elevene på bygg- og anleggsteknikk og elektrofag var gutter. Blant elevene som gikk på studiespesialisering (tidligere allmennfag) var jenter i flertall, med 56 prosent i 2016. Det at jenter og gutter velger forskjellige retninger i videregående skole, ser man igjen i det kjønnsdelte arbeidsmarkedet.

Jenter fullfører videregående opplæring i større grad enn gutter. Blant dem som startet i videregående opplæring i 2011, oppnådde 78 prosent av jentene og bare 68 prosent av guttene studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år.

Flest menn på fagskole

I 2016 var et flertall av de som studerer ved norske fagskoler menn. De nesten 6 100 kvinnelige fagskolestudentene utgjorde 41 prosent. Det er imidlertid stor forskjell mellom fagfelt også på fagskolene, og innenfor flere av fagfeltene var det helt klart kvinnene som dominerte i 2016. Størst kvinneandel finner vi på helse-, sosial- og idrettsfag, hvor 90 prosent av de nesten 3 200 studentene var kvinner. Nest største kvinneandel finner vi i fagfeltet økonomiske og administrative fag, hvor kvinner utgjorde 80 prosent av studentene. På motsatt ende av skalaen, innen naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, var det helt klart mennene som dominerte. I overkant av 6 300 av de nesten 8 700 mannlige studentene ved fagskolene studerte innenfor disse fagfeltene i 2016. Her deltok kvinnene med knappe 6 prosent.

Lisa går til universitetet

Siden midten av 1980-tallet har kvinner vært i flertall i høyere utdanning, og seks av ti studenter ved universiteter og høyskoler i dag er kvinner. Mens 43 prosent av kvinnene i alderen 19-24 år var i høyere utdanning i 2016, var tilsvarende tall i 2006 37 prosent. Blant menn har økningen vært noe under 4 prosentpoeng i samme periode, fra nesten 25 prosent i 2006 til 28 prosent i 2016.

Kvinneflertallet i høyere utdanning er ikke spesielt for Norge. Den internasjonale OECD-rapporten Education at a Glance 2017 viser at for de fleste medlemslandene er flertallet av de nye studentene kvinner.

Kvinner utgjør også flertallet (61 prosent) av de uteksaminerte kandidatene ved universiteter og høyskoler. På høyere nivå (mer enn 4 år ved høyskole/universitet) stod kvinner for 58 prosent av gradene, og på lavere nivå (inntil fire år ved høyskole/universitet) var andelen 63 prosent i 2016. Det samme er tilfelle for utenlandsstudentene (62 prosent).

Skoleåret 2014/2015 var det for første gang også flere kvinner enn menn som tok doktorgrad i Norge. Året etter hadde imidlertid dette flertallet forsvunnet, og det ble avlagt omtrent like mange doktorgrader av menn som av kvinner.

Kvinner var høsten 2016 i flertall blant studentene på alle de store fagfeltene, bortsett fra på «naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag» og «samferdsels- og sikkerhetsfag», hvor om lag to av tre studenter var menn. Størst kvinnedominans var det på «helse-, sosial- og idrettsfag», samt på «lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk», hvor henholdsvis 81 og 73 prosent var kvinner.

Flere kvinner enn menn med høyere utdanning

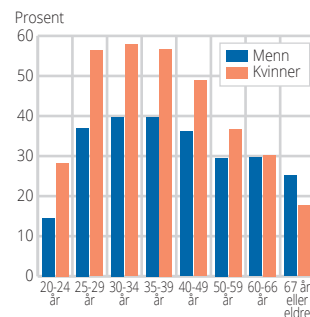
En stadig større andel av befolkningen har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå, både blant kvinner og menn. I 2016 lå denne andelen på 33 prosent. Andelen kvinner med høyere utdanning (37 prosent) var større enn tilsvarende andel for menn (29 prosent), men dette varierer etter nivået på utdanningen. Det var fremdeles en større andel blant kvinner enn blant menn som hadde høyeste utdanning på kort universitets- og høyskolenivå (fire år eller mindre), med henholdsvis 28 mot 19 prosent i 2016.

Derimot hadde flere menn enn kvinner en lang universitets- eller høyskoleutdanning (mer enn fire år) som høyeste utdanning, henholdsvis 10 mot 9 prosent i 2016. Siden 2004 har imidlertid flere kvinner enn menn fullført et høyeregradsstudium. Dersom denne trenden fortsetter, vil det etter hvert også bli flere kvinner enn menn med en høyere universitets- eller høyskolegrad.

Hvor stor andel av kvinnene og mennene som har utdanning på universitets- eller høyskolenivå varierer avhengig av hvor i landet man bor. Felles for alle fylkene er at andelen blant kvinner som har høyere utdanning er større enn andelen blant menn. I Oslo hadde 48 prosent av mennene og 52 prosent av kvinnene utdanning på universitets- og høyskolenivå i 2016. Oslo er dermed det fylket med størst andeler med høyere utdanning for begge kjønn. Oslo, Akershus og Sør-Trøndelag er alle fylker hvor andelen menn med høyere utdanning overskrider 30 prosent. For kvinner gjelder dette nesten alle fylkene, og Østfold er fylket hvor andelen kvinner med høyere utdanning er minst, 29 prosent. Fylket hvor andelen menn med høyere utdanning er aller minst, er Finnmark, hvor kun 20 prosent av mennene har utdanning på universitets- og høyskolenivå. Her finner vi også den største forskjellen mellom kjønnene; 14 prosentpoeng skiller andelen kvinner med høyere utdanning fra andelen menn med høyere utdanning.

Med unntak av Oslo, hvor det er like store andeler, er det en større andel menn med utdanning på fagskolenivå som høyeste utdanning i alle fylker enn tilsvarende for kvinner. Forskjellene er imidlertid små, da det er relativt få som har sin høyeste utdanning på fagskolenivå. På landsbasis utgjorde disse 4 prosent av mennene og 2 prosent av kvinnene i 2016.

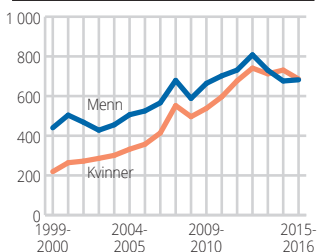
Andel kvinner og menn med høyere utdanning i ulike aldersgrupper. 2016

¹ SSB mangler opplysning om utdanningen til mange innvandrere. Fra og med 2014 inneholder tall for utdanningsnivå beregnede verdier for denne gruppen.

Kilde: www.ssb.no/utniv

Antall fullførte doktorgrader/forskerutdanninger¹

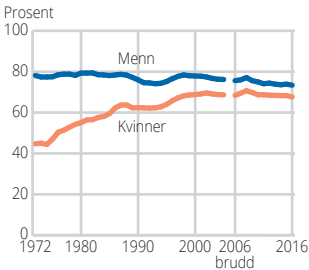

¹ Inkluderer fullførte grader i Norge med en varighet på 2 år eller mer.

Kilde: www.ssb.no/hugjen

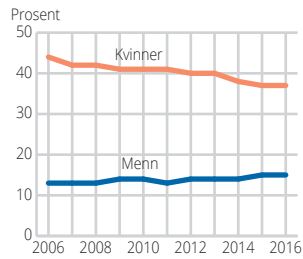
Likestilling i arbeidslivet

Andel yrkesaktive kvinner og menn¹

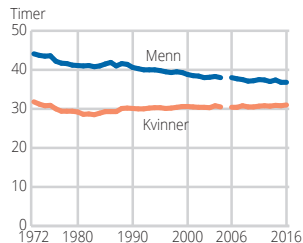
Kilde: www.ssb.no/aku

Andel menn og kvinner i deltidsarbeid¹

Kilde: www.ssb.no/aku

Gjennomsnittlig faktisk arbeidstid per uke¹

Kilde: www.ssb.no/aku

¹ Det skjedde en større omlegging av AKU fra januar 2006. Aldersgrensen for å bli med i AKU ble senket fra 16 til 15 år, og aldersdefinisjonen ble endret fra alder ved utgangen av året til alder på referansetidspunktene.

At begge kjønn deltar på lik linje i arbeidslivet er en av de viktigste forutsetningene for likestilling. Det er viktig for samfunnsøkonomien, det er viktig for menn og kvinners økonomiske selvstendighet, og det er viktig for en likeverdig deltakelse i familielivet. Selv om forskjellene i yrkesaktivitet har jevnet seg ut med årene, er det fremdeles mange sider ved arbeidslivet som har likestillingsutfordringer; Andelen kvinner som jobber deltid er stor, sammenliknet med menn. I tillegg jobber kvinner og menn fortsatt innenfor ulike sektorer og næringer, og det er fortsatt systematiske forskjeller i kvinners og menns yrkesvalg.

Mange yrkesaktive kvinner og menn

Det er i overkant av 2,7 millioner yrkesaktive mellom 15 og 74 år i Norge i dag. Kjønnfordelingen er relativt lik med 53 prosent menn og 47 prosent kvinner. Av alle menn og kvinner i yrkesaktiv alder, 15-74 år, var 68 prosent av kvinnene og 74 prosent av mennene yrkesaktive i 2016.

Fra begynnelsen av 1970-tallet og fram til slutten av 1980-tallet økte kvinners deltakelse i arbeidslivet betraktelig, mens den holdt seg ganske stabil for menn. Utover 1990-tallet økte andelen yrkesaktive for begge kjønn, før den har sunket noe etter 2008, hovedsakelig fordi stadig flere unge tar utdanning, og fordi det blir flere pensjonister i befolkningen. Norge er, sammen med resten av Norden, blant landene i verden med høyest andel yrkesaktive kvinner og menn.

Andelen kvinner i deltidsarbeid har gått ned

En av de store kjønnsforskjellene i arbeidslivet er arbeidstid. I land med høy sysselsetting blant kvinner viser det seg også ofte at en stor andel kvinner jobber deltid. I Norge er 37 prosent av sysselsatte kvinner i deltidsarbeid, og vi er blant landene i Norden med størst andel deltidsarbeidende kvinner. Andelen kvinner som jobber deltid har allikevel gått ned de siste ti årene, og stadig flere kvinner velger å jobbe heltid.

Kvinnens gjennomsnittlige arbeidstid falt fra tidlig på 1970-tallet, fra 31,8 timer i 1972 til 28,5 timer i uken i 1983. Deretter økte arbeidstiden frem mot 1990, og har siden ligget stabilt på rundt 30 timer i uken, altså noe lavere enn i 1972. Arbeidstiden til menn har i samme periode gått ned fra 44 timer i uken i 1972 til 37 timer i 2016. Det betyr imidlertid ikke at så mange flere menn jobber deltid, men at færre jobber ekstra lange uker. Det har også hatt betydning, spesielt for menns arbeidstid, at arbeidsuken ble forkortet fra 40 til 37,5 timer på slutten av 80-tallet.

Flest arbeidsledige menn

Arbeidsledigheten i Norge har de siste ti årene ligget på mellom 2,5 og 4,7 prosent, noe som er lavt hvis vi sammenligner med mange andre land i Europa. Fra 2014 til 2016 steg imidlertid arbeidsledigheten kraftig, mest for menn, litt mindre for kvinner. I 2016 var 5,4 prosent menn og 4 prosent kvinner arbeidsledige.

Arbeidsledighet påvirkes av konjunktursvingninger, opp- og nedgangstider i økonomien. Tradisjonelt er mannsdominerte næringer mer utsatt for slike svingninger, slik som for eksempel industri og oljenæring. Svært mange kvinner jobber innenfor offentlig virksomhet, arbeidsplasser som er lite påvirket av konjunktursvingninger.

Stor forskjell mellom offentlig og privat sektor

Mange kvinner som gikk ut i arbeidslivet på 1970 og -80-tallet ble sysselsatt innenfor offentlig sektor, som da var i kraftig vekst, blant annet på grunn av utbygging av helse- og omsorgstjenestene. I dag er 70 prosent av de sysselsatte i offentlig sektor kvinner. Dette innebærer at nesten halvparten av kvinnene som er i jobb, jobber i offentlig sektor. I privat sektor derimot er over 60 prosent menn, og kun to av ti menn jobber i offentlig sektor.

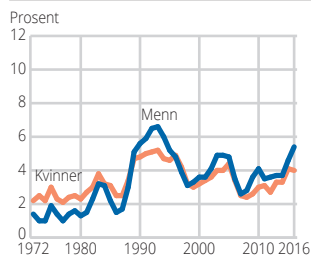
Fortsatt mans- og kvinneyrker

Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet – at kvinner og menn velger seg til ulike sektorer og yrker, resulterer til dels også i store forskjeller når det gjelder lønn, deltidsarbeid, arbeidsmiljø og karrieremuligheter.

I Norge er det slik at halvparten av alle sysselsatte kvinner jobber i de ti mest kvinnedominerte yrkene. I de ti mest mannsdominerte yrkene jobber kun en fjerdedel av de sysselsatte mennene. Det vil si at kvinner samler seg i mange av de lavtlønnede yrkene, blant annet i helsesektoren.

På tross av en vedvarende skjevhet i menn og kvinners utdannings- og yrkesvalg, har det de siste årene skjedd en endring mot at flere kvinner velger seg til tradisjonelt mannsdominerte utdanninger og yrker. Menn derimot ser ikke ut til i samme grad å velge seg til kvinnedominerte utdanninger og yrker.

Andel arbeidsledige

Kilde: www.ssb.no/aku

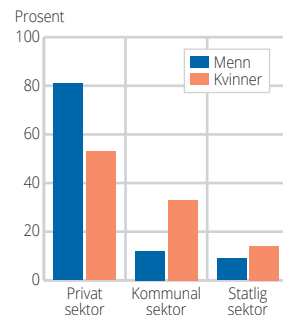
Yrkesaktive er summen av sysselsatte og arbeidsledige.

Sysselsatte er personer med inntektsgivende arbeid.

Arbeidsledige er personer uten inntektsgivende arbeid, men som forsøker å skaffe seg arbeid og kan begynne i arbeid straks.

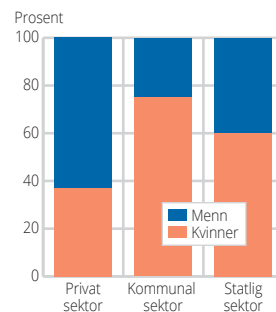
Arbeidstid: Heltid innebærer avtalt arbeidstid på minst 37 timer i uka, samt 32-36 timer når det oppgis at dette utgjør heltid. Deltid er dermed avtalt arbeidstid under 32 timer, samt arbeidstid på 32-36 timer hvor dette ikke er heltid.

Andel av sysselsatte kvinner og menn fordelt på sektor. 2016

Kilde: www.ssb.no/aku

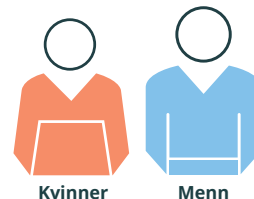
Kjønnsfordeling sysselsatte i offentlig- og privat sektor. 2016

Kilde: www.ssb.no/aku

Hva er de typiske kvinne- og mannsyrkene?

I Norge er det slik at halvparten av alle kvinnelige lønnstakere¹ jobber i de ti mest kvinnedominerte yrkene. I de ti mest mannsdominerte yrkene jobber kun en fjerdedel av de mannlige lønnstakere.

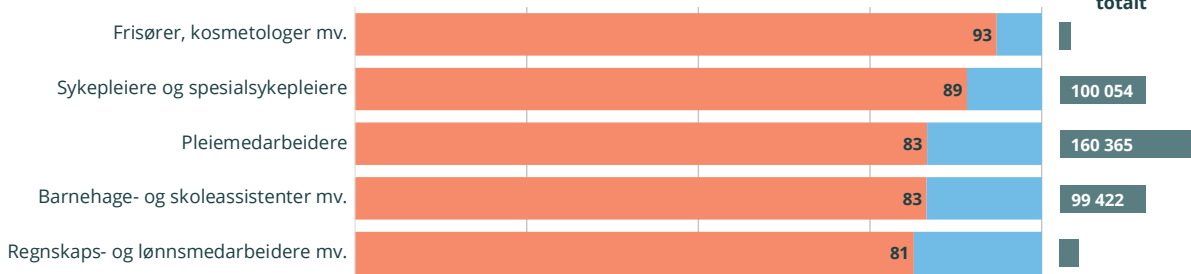

Kvinner

Menn

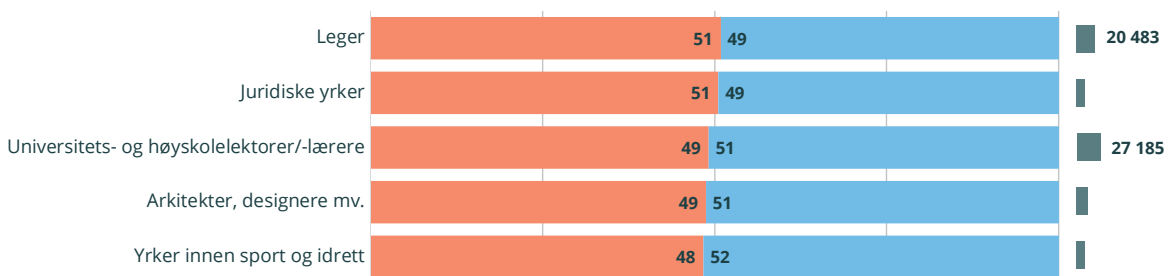
De fem mest kvinnedominerte yrkene². 2016

Kjønnsfordeling i prosent

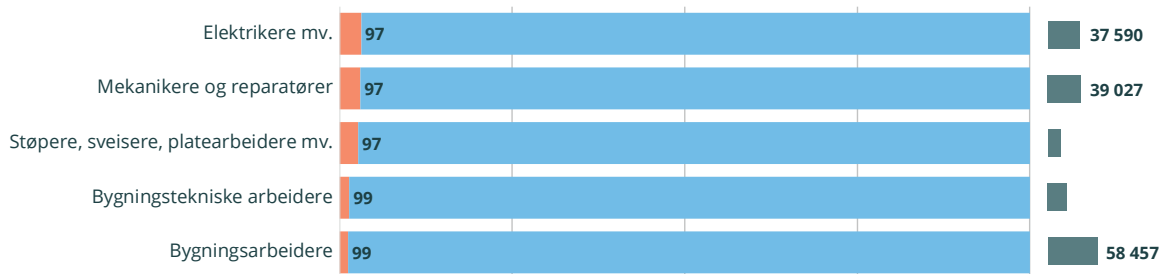
De fem mest kjønnsbalanserte yrkene². 2016

Kjønnsfordeling i prosent

De fem mest mannsdominerte yrkene². 2016

Kjønnsfordeling i prosent

¹ Figuren viser kun tall for lønnstakere, det vil si at selvstendig næringsdrivende ikke er inkludert.

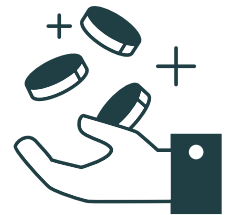
² Viser kun yrkesgrupper med over minst 3 000 lønnstakere. Yrkesklassifisering på tresiffernivå.

Kilde: www.ssb.no/regsyst (Statistikkbank-tabell 11411, www.ssb.no/tabell/11411).

Lønn

I hvilke yrker er forskjellen mellom kvinners og menns gjennomsnittslønn størst?

Gjennomsnittlig månedslønn i kroner for alle sektorer. 2017

Kvinner
40 860

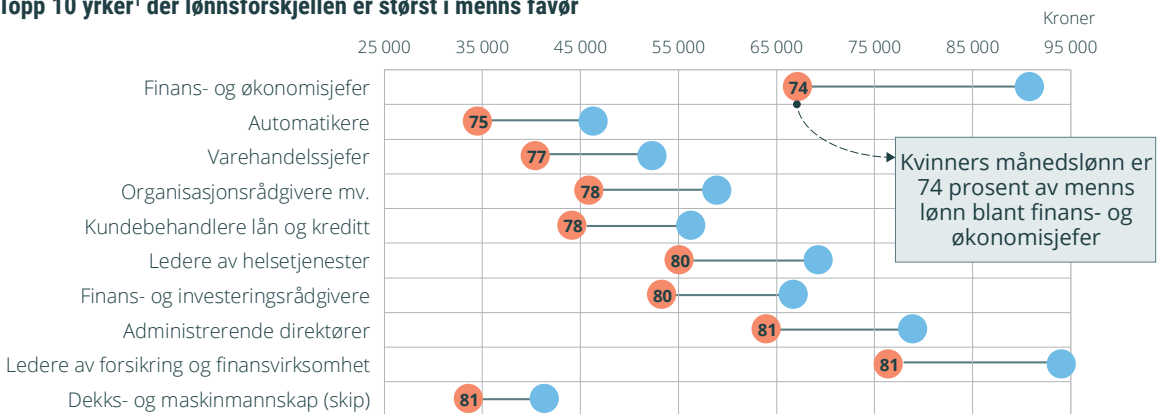

Menn
47 140

Kvinner tjener altså i gjennomsnitt 87 prosent av menn per måned

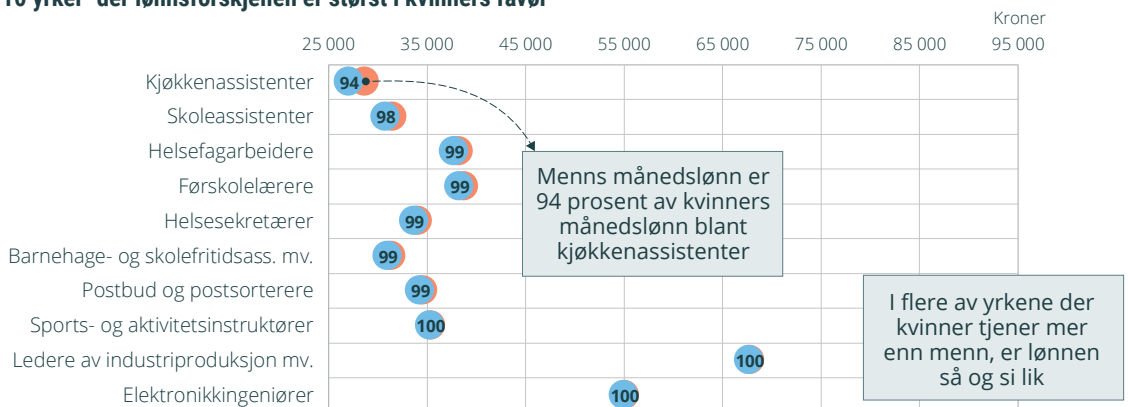

Topp 10 yrker¹ der lønnsforskjellen er størst i menns favør

Kvinnerns månedslønn er 74 prosent av menns lønn blant finans- og økonomisjefer

Topp 10 yrker¹ der lønnsforskjellen er størst i kvinners favør

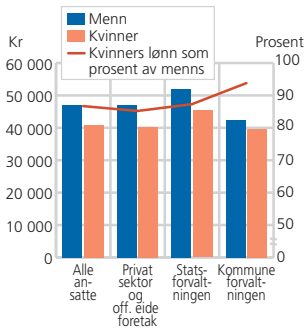
Menns månedslønn er 94 prosent av kvinners månedslønn blant kjøkkenassistenter

I flere av yrkene der kvinner tjener mer enn menn, er lønnen så og si lik

¹ I Statistikkbank-tabell 11418 (www.ssb.no/tabell/11418) er det tall for gjennomsnittslønn for 336 ulike yrker. Her er det valgt ut alle yrker med flere enn 5 000 arbeidsforhold og rangert disse etter lønnsforskjell mellom kvinner og menn.
Kilde: www.ssb.no/lonnsansatt.

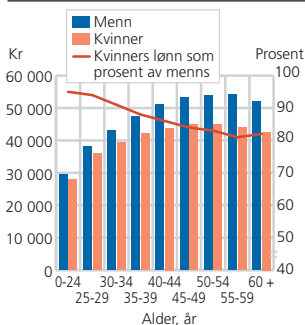
Lønn

Gjennomsnittlig månedslønn per heltidsekvivalent og kvinners andel av menns månedslønn. Alle ansatte etter sektor. 2017

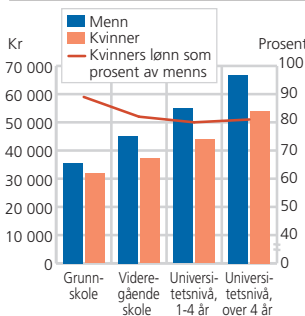
Kilde: www.ssb.no/lonnansatt

Kvinner andel av menns lønn. Alle ansatte etter aldersgrupper. 2017

Kilde: www.ssb.no/lonnansatt

Kvinner andel av menns lønn. Alle ansatte etter utdanningsnivå. 2017

Kilde: www.ssb.no/lonnansatt

Lik lønn for likt arbeid?

Med likelønn forstås gjerne lik lønn for likt arbeid. Spørsmålet blir da hva som er «lik arbeid» eller «arbeid av lik verdi». Kvinner og menn har ulik arbeidstid, ulik utdanning og arbeider i ulike yrker og bransjer/næringer. Men selv om man tar hensyn til dette, finnes det fortsatt forskjeller, noe som blant annet skyldes store forskjeller i lønnsnivå mellom offentlig og privat sektor.

Lønnsgapet består

I gjennomsnitt tjener kvinner 87 kroner for hver 100-lapp menn tjener, uavhengig av hvorvidt man jobber heltid eller deltid. Både kvinner og menn har opplevd en jevn lønnsøkning siden 2000, og lønnsveksten har vært litt høyere for kvinner enn for menn. Kvinners andel av menns lønn varierer noe, men har hatt en økning fra 83,5 prosent i 2000 til 86,7 prosent i 2017.

I snitt hadde menn en månedslønn på 6 280 kroner mer enn kvinner i 2017. Menn tjente 47 140 kroner i måneden, mens kvinner tjente 40 860 kroner. Dersom vi bare ser på heltidsansatte, var lønnsnivået noe høyere for både kvinner og menn. Lønnsgapet er noe mindre enn for alle ansatte sett under ett. Heltidsansatte menn tjente 49 230 kroner i 2017, mens heltidsansatte kvinner tjente 43 370 kroner (inkludert diverse tillegg og bonuser). For hver 100-lapp en heltidsansatt mann tjente, tjente en heltidsansatt kvinne 88 kroner.

Menn har større tillegg og mest overtid

Lønnsforskjellene mellom menn og kvinner forsterkes gjennom at menn oftere både har ulike former for tillegg og bonuser, og at de også får utbetalt større overtidsgodtgjørelse.

Tar vi utgangspunkt i kvinners avtalte lønn, utgjorde den 91 prosent av menns i 2017, uavhengig av avtalt arbeidstid. Når ulike tillegg og bonuser inkluderes, reduseres kvinners lønn til 88 prosent av menns. Om vi også inkluderer overtidsgodtgjørelse, synker andelen ytterligere – til 87 prosent.

Større lønnsgap i privat sektor

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn varierer etter sektor, næring, yrke, utdanningsnivå og alder. Ser man på offentlig og privat sektor hver for seg, er lønnsgapet størst innenfor privat sektor, og det er også her man finner de fleste arbeidstakerne. I privat sektor var kvinners andel av menns lønn på 85 prosent i 2017. I offentlig sektor kan vi skille mellom statlig- og kommunal forvaltning. I statsforvaltningen var kvinners andel av menns lønn 87 prosent, mens i kommunalforvaltningen var den 94 prosent.

Økende lønnsgap med alderen

Både for menn og kvinner øker lønnen med alderen. Denne «alders-effekten» er et resultat av ansiennitet og utdanning, men er langt større for menn enn for kvinner. For aldersgruppene under 29 år var kvinners andel av menns lønn om lag 95 prosent i 2016. Lønnsforskjellen øker

jevnt med alder, og for gruppen over 55 år tjener kvinner rundt 20 prosent mindre enn menn.

Noe av årsaken til dette kan ligge i generasjonsforskjeller når det gjelder utdannings- og yrkesvalg, og at familieetableringsfasen hadde større betydning for kvinners lønns- og kompetanseutvikling før enn den har nå.

Minst lønnsforskjell i oljeutvinning

Lønnsgapet varierer mye mellom ulike næringer. I finansnæringen, hvor det gjennomsnittlige lønnsnivået er relativt høyt, tjener kvinner minst i forhold til menn.

Kvinnens andel av menns lønn i denne næringen var i 69 prosent i 2017.

Dersom vi ser bort fra bygge- og anleggsnæringen med få kvinnelige ansatte, er det blant undervisningspersonalet i skolen vi finner minst lønnsforskjeller. Her tjente kvinner 93 prosent av hva menn tjente i 2017. To tredjedeler av dem som jobber i undervisning er kvinner.

Lønner «kvinneutdanninger» seg?

Både kvinner og menn velger fortsatt såkalte kjønnstradisjonelle fag. Kvinner velger for eksempel humanistiske fag, lærerutdanning og helse- og sosialfag, mens menn velger økonomi og tekniske fag. Som et resultat av blant annet ulike utdanningsvalg er også det norske arbeidsmarkedet svært kjønnsdelt, med mange næringer som er dominert av enten kvinnelig eller mannlig arbeidskraft. Dette har også stor betydning når man skal se på lønnsforskjeller mellom kvinner og menn.

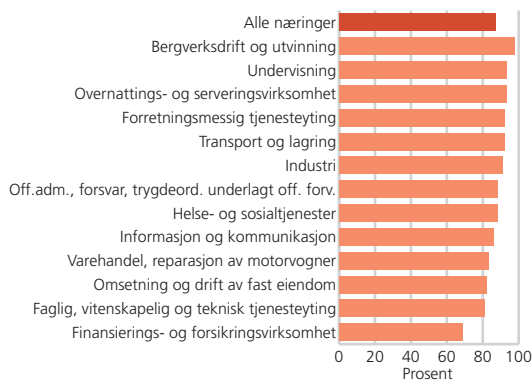
Noe overraskende, kanskje, finner vi at kvinners lønn i prosent av menns er lavest nettopp i gruppen med universitets- og høyskoleutdanning på lavere nivå (inntil fire år). Dette har sammenheng med at menn og kvinner i denne gruppen befinner seg i svært forskjellige yrker og næringer. Mens menn i stor grad arbeider i det private næringsliv som ingeniører og teknikere eller som salgsrepresentanter, arbeider kvinner oftere i offentlig sektor som førskole- og grunnskolelærere eller sykepleiere. Også blant dem med universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå (mer enn fire år) er lønnsgapet stort. Høyere utdanning er altså ikke noen garanti for likestilling i form av likelønn.

Lønnsbegrepet i lønnsstatistikken omfatter brutto lønn før skatt.

Månedslønn som heltidsekivalent

Heltidsekivalent er en beregningsmetode som gjør det mulig å sammenlikne lønn mellom hel- og deltidsansatte. De deltidsansattes lønn omregnes til hva den ville vært hvis de jobbet heltid. Dersom ikke annet er presisert, er det heltidsekivalent månedslønn denne teksten omtaler.

Kvinnens andel av menns månedslønn. Alle ansatte i utvalgte næringer. 2017

Kilde: www.ssb.no/lonnansatt.

Rettet 1. mars 2018

Lønn eller inntekt?

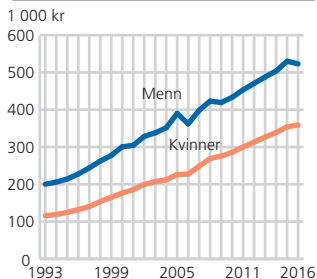
Hva tjener du? Er det lønnen du får på lønsslippen hver måned eller den totale inntekt i løpet av året? I dagligtale brukes ofte lønn og inntekt om hverandre, men i statistikken er det to atskilte begrep:

Inntekt er et videre begrep enn lønn. Foruten inntekt fra arbeid inngår blant annet kapitalinntekter og overføringer som bostøtte, barne-trygd, arbeidsledighetstrygd, pensjoner fra folketrygden og sosialhjelp m.m.

Lønn er betalingen man får for utført arbeid. Gjerne knyttet opp til en bestemt tidsenhet, for eksempel timelønn, ukelønn eller månedslønn. Månedslønn er hovedbegrepet i lønnsstatistikken. I lønnsstatistikken er det vanlig å regne alt om til en full månedslønn for sammenliknings skyld.

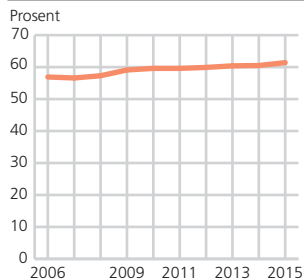
Inntekt

Gjennomsnittlig bruttoinntekt

Kilde: www.ssb.no/selvangivelse

Kvinner yrkesinntekt i andel av menns yrkesinntekt

Kilde: www.ssb.no/ffhus

Kvinner inntekt - 64 prosent av menns

I 2016 var gjennomsnittlig bruttoinntekt for alle personer over 17 år 447 000 kroner. Mens kvinners gjennomsnittsinntekt var 359 000 kroner, var menns 522 900. Bruttoinntekt er inntekt før fratrett av skatt. Som vi så på forrige side, var kvinners gjennomsnittlige månedslønn 86 prosent av menns i 2016. Kvinners årlige bruttoinntekt derimot utgjør bare 69 prosent av menns. Den relative forskjellen mellom kvinners og menns inntekt har vært relativt stabil de siste årene, men går vi tilbake til 1984, var kvinners andel av menns inntekt bare 47 prosent.

Ulik yrkesinntekt hovedgrunnen til kjønnsforskjell

Når inntektsforskjellene mellom menn og kvinner fortsatt er langt større enn lønnsforskjellene, skyldes det spesielt at menn har høyere yrkesinntekt enn kvinner. Yrkesinntekt og lønn er to litt forskjellige begreper. Lønn er kontante ytelser for utført arbeid for lønnstakere per måned, mens yrkesinntekt er summen av lønnsinntekt og netto næringsinntekter i løpet av et kalenderår for alle personer i privathusholdninger. Inntektsforskjeller skyldes også blant annet at menn i større grad har kapitalinntekter, noe færre kvinner er yrkesaktive, flere kvinner arbeider deltid og at antallet minstepensjonister, deriblant flest kvinner, er større.

Menn har større kapitalinntekter

Både for kvinner og menn kommer i overkant av to tredjedeler av bruttoinntekten fra yrkesinntekt. Menn får en større del av kapitalinntekter, mens kvinner får en større del av inntekten som ytelser fra folketrygden.

Kapitalinntekter omfatter renteinntekter, aksjeutbytte og andre kapitalinntekter i løpet av et kalenderår. Det er markante forskjeller mellom kvinner og menn. I 2015 mottok kvinner samlet 32,6 milliarder kroner i kapitalinntekter, mens det tilsvarende beløpet for menn var over 100 milliarder kroner. Kvinners kapitalinntekter er dermed 32 prosent av menns.

I motsetning til inntekt lar formue seg ikke så lett knytte til enkeltpersoner i en familie eller husholdning. Noen ganger kan det være litt tilfeldig hvem som står oppført som «eier» av ulike formuesobjekter, andre ganger er dette mer et uttrykk for tradisjonelle holdninger og maktforhold i familien.

Kvinner får mer i skattepliktige- og skattefrie overføringer

Trygdesystemet er en sentral del av det norske velferdssamfunnet og gir økonomisk trygghet til dem som av ulike årsaker ikke kan forsørge seg selv gjennom inntektsgivende arbeid. Her skiller det mellom skattepliktige overføringer, som for eksempel pensjoner fra folketrygden, foreldrepenge og sykepenge, og skattefrie overføringer, som barnetrygd, bostøtte, studiestipend, sosialhjelp, andre stønader og kontantstøtte.

Flere kvinner enn menn mottar både skattepliktige og skattefrie overføringer. Når det gjelder ytelser fra folketrygden, som alderspensjon og uføretrygd, er det flere kvinnelige enn mannlige mottakere. Noe av årsaken til dette er at kvinner lever lenger enn menn. Kvinner mottar også i større grad enn menn sykepenger og foreldrepenger. Kun når det gjelder dagpenger er det flere mottakere blant menn enn kvinner. Bortsett fra sosialhjelp og andre skattefrie overføringer, mottar kvinner også i større grad enn menn skattefrie overføringer.

Minst kjønnsforskjeller i nord

Både inntektsnivået og den relative forskjellen mellom menn og kvinner varierer både mellom og innen kommunene. I 2016 hadde kvinner i Oslo høyest gjennomsnittlig inntekt (410 200 kroner), mens kvinner i Vest-Agder hadde lavest (325 300 kroner).

Forskjellen mellom kvinners og menns inntekt er størst i Rogaland, minst i Finnmark. Dette gjelder uansett om man ser på forskjell i kroner, eller som kvinners andel av menns inntekt. I Rogaland hadde menn en inntekt på 220 900 kroner mer enn kvinner, mens i Finnmark var forskjellen på 87 100 kroner. Fylkesvis ser minst relativ inntektsforskjell i Finnmark, Troms og Hedmark, og størst forskjell i Vest-Agder, Aust-Agder og Rogaland.

Individer inngår i økonomiske fellesskap

Når man skal beskrive hvordan ulike kontante inntekter blir fordelt mellom kvinner og menn, bør man ta med i betraktningen at mange individer inngår i et økonomisk fellesskap med andre, der en deler på både inntekter og utgifter. Inntekten fra én eller flere personer brukes kanskje også av andre personer som ikke har egne inntekter. Dette gjelder for eksempel barn, ungdom og hjemmearbeidende. I tillegg er det flere typer husholdnings- eller familierelaterte inntekter som kun registreres på én mottaker i husholdningen (for eksempel sosialhjelp, bostøtte og barnetrygd). I tillegg kan ektepar fritt velge hvem som skal registreres med kapitalinntekter og renteutgifter. Dette er viktig å merke seg når vi her har sett på makrotall for hvordan ulike inntekts-typer fordeler seg mellom kvinner og menn.

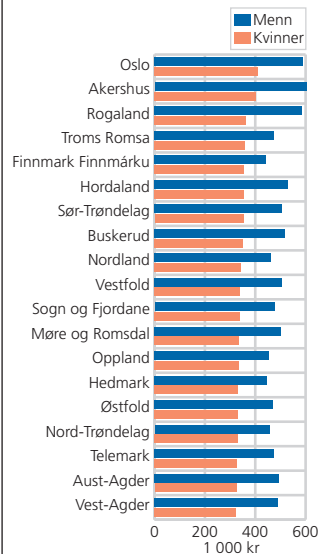
Lønn eller inntekt?

Hva tjener du? Er det lønnen du får på lønsslippen hver måned eller den totale inntekt i løpet av året? I dagligtale brukes ofte lønn og inntekt om hverandre, men i statistikk er det to atskilte begrep:

Inntekt er et videre begrep enn lønn. Foruten inntekt fra arbeid inngår blant annet kapitalinntekter og overføringer som bostøtte, barnetrygd, arbeidsledighetstrygd, pensjoner fra folketrygden og sosialhjelp m.m.

Lønn er betalingen man får for utført arbeid. Gjerne knyttet opp til en bestemt tidsenhet, for eksempel timelønn, ukelønn eller månedslønn. Månedslønn er hovedbegrepet i lønnsstatistikken. I lønnsstatistikken er det vanlig å regne alt om til en full månedslønn for sammenlikningens skyld.

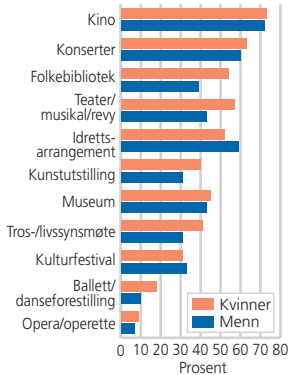
Gjennomsnittlig bruttointekt for kvinner og menn, etter fylke, 2016

Kilde: www.ssb.no/selvangivelse

Kvinner ivrige kulturbrukere

Andel kvinner og menn som har benyttet ulike kulturtilbud siste tolv måneder, 2016

Kilde: www.ssb.no/kulturbar

Kvinner benytter i større grad enn menn kulturtilbud som teater, opera, ballettforestillinger, kunstutstillinger og bibliotek. Menn går oftest på idrettsarrangement. Når det gjelder kino og kulturfestivaler, museer og konserter er det ingen store kjønnsforskjeller.

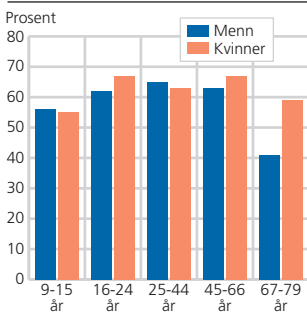
Kvinner er de ivrigste kulturbrukerne uansett aldersgruppe, men stadig flere menn finner veien til teater-, musikal- eller revyforestillinger, 43 prosent i 2016 mot 38 prosent i 1991. Størst andel for menn fant vi i 2008, 49 prosent. For kvinnene var andelen 57 prosent i 2016 mot 51 i 1991.

Operaelkere eldst og kinopublikummet yngst

Stadig flere besøker operaforestillinger. Andelen i 2016 var 9 prosent kvinner og 7 prosent mot henholdsvis 6 og 4 prosent i 1991. De besøkende er i størst grad godt voksne kvinner og menn, 15 og 18 prosent i aldersgruppen 67–79 år i 2016.

Syv av ti, både av kvinner og menn, var på kino i løpet av de siste tolv månedene i 2016. Kino er særlig populært blant de yngre. Hele 93 prosent kvinner og 89 prosent menn i alderen 16–24 år var på kino i 2016. Mens andelen som går på kino har økt for begge kjønn, har antall besøk gått betydelig ned de siste ti årene. Gjennomsnittsalderen for kinopublikummet er 37 år, den laveste blant brukerne av alle kulturtilbud.

Andel kvinner og menn som har vært på konsert siste 12 måneder, etter alder, 2016

Kilde: www.ssb.no/kulturbar

Tekniske museer for menn, kunst for kvinner

Besøktallene på norske museer har forandret seg lite fra 1991 til 2016. I 2016 var andelen 45 og 43 prosent for henholdsvis kvinner og menn. Mens menn i større grad velger tekniske museer, velger kvinner kunst. Interessen for naturhistoriske og arkeologiske museer er lik for begge kjønn.

31 prosent av mennene og 40 prosent av kvinnene hadde i 2016 vært på kunstutstilling. Kjønnsforskjellen har holdt seg stabil fra begynnelsen av 1990-tallet.

Flest kvinner på bibliotek og flest menn på idrettsarrangement

Færre besøker bibliotekene nå enn før. Flertallet av brukerne er kvinner, 54 prosent hadde besøkt et bibliotek i 2016. Dette gjaldt 39 prosent av mennene. Barn og unge bruker biblioteket mest. Blant jenter og gutter i alderen 9-15 år er det henholdsvis 75 og 59 prosent som besøker biblioteket i løpet av et år. I gjennomsnitt er vi på biblioteket 4,3 ganger i året. Kvinnelige bibliotekbrukere i alderen 67-79 år går oftest, elleve ganger i snitt per år.

Det er en større andel menn (59 prosent) enn kvinner (52 prosent) som går på idrettsarrangement. Dette gjaldt alle aldersgrupper, unntatt de helt yngste, i 2016. Menn ser i større grad enn kvinner på fotball når de går på et idrettsarrangement, kvinner ser på håndball.

Mindre TV-titting og radiolytting

Til tross for økt tilgang til TV kanaler som sender programmer døgnet rundt, ser vi ikke mer på TV. Andelen som ser TV en gjennomsnittsdag har gått ned til 67 prosent i 2016 fra rundt 80 prosent i 1991, både for kvinner og menn. Nyhetssendingene er av de programmene flest får med seg i løpet av en dag, deretter følger serier, sport og underholdning.

Interessen for radioen har minket, til tross for økt tilbud av kanaler og utvidet sendetid. Andelen lyttere har gått ned til 58 prosent blant kvinnene og 60 prosent blant mennene i 2016, fra henholdsvis 69 og 73 prosent i 1991. I gjennomsnitt lyttet kvinner og menn på radioen 74 og 81 minutter per dag i 2016, en nedgang fra 1991 da de brukte 110 og 103 minutter på radiolytting i løpet av dagen.

Kvinner leser ukeblad og bøker

8 prosent kvinner leser ukeblad en gjennomsnittsdag. Blant menn er andelen kun 2 prosent. Både for kvinner og menn har ukebladlesingen gått betydelig ned fra begynnelsen av 1990-tallet, fra 27 og 14 prosent. Størst andel lesere finner vi i aldersgruppen 67-79 år, 21 prosent kvinnelige lesere per dag, og 5 prosent mannlige lesere.

Flere kvinner enn menn leser bøker, henholdsvis 34 og 16 prosent. Skjønnlitterære bøker er mest populære hos begge kjønn, og kvinner kjøper oftest bøker gjennom bokklubb eller låner av andre. Menn derimot kjøper som oftest bøkene i bokhandelen eller leser bøker de har fått i gave.

Fra papir til skjerm

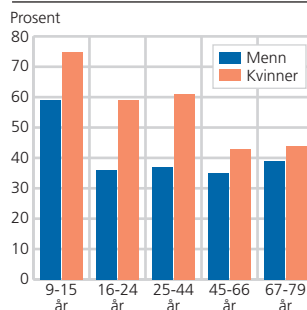
Færre leser papiraviser nå enn før. I 2016 leste 40 prosent kvinner og 37 prosent menn aviser en gjennomsnittsdag. Dette er en nedgang for begge kjønn siden 1991 (fra henholdsvis 82 og 87 prosent). I gjennomsnitt bruker norske kvinner og menn rundt 14 minutter per dag på å lese papiraviser, 25 minutter mindre enn i 1991.

Det at færre leser trykte aviser og bruker mindre tid på å lese avisene, har sammenheng med nye mediers betydelige innpass på markedet de seinere åra. Vi ser en økning i andelen lesere av nettaviser i løpet av bare fire år: fra 47 prosent av kvinnene og 57 prosent av mennene i 2013, til 51 og 60 prosent i 2016.

86 prosent kvinner og 92 prosent menn brukte Internett en gjennomsnittsdag i 2016. Dette er en enorm økning fra 1997, da andelen var 3 og 10 prosent. Blant barn og unge er andelen internettbrukere nokså lik mellom kjønnene. Fra 25-årsalderen og oppover er andelen størst blant menn. Kvinner og menn i aldersgruppa 67-79 år surfer minst på nettet, 52 prosent av kvinnene og 67 prosent av mennene.

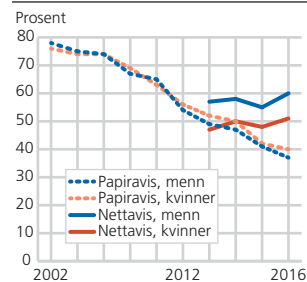
Bruk av strømmetjenester, som Netflix, har økt markant for både kvinner og menn. I 2012 var andelen brukere av strømmetjenester, blant dem som har brukt et eller annet videomedium, 14 prosent for kvinner og 8 prosent for menn. I 2016 var andelen økt til henholdsvis 68 og 72 prosent. Vi finner en økning i alle aldersgrupper.

Andel kvinner og menn som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter alder. 2016

Kilde: www.ssb.no/kulturbar

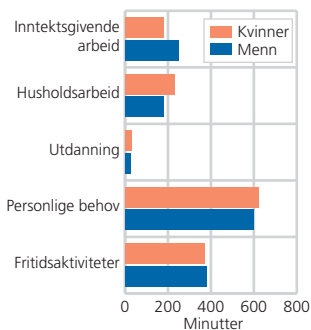
Andel lesere av papiravis og nettavis en gjennomsnittsdag. Etter kjønn

Kilde: www.ssb.no/kulturbar

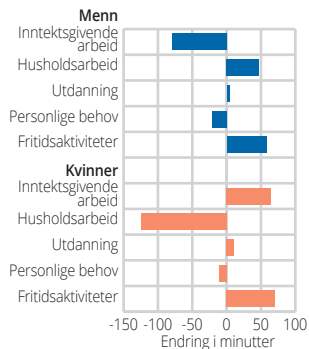
Til alle døgnets tider

Tid brukt på ulike aktiviteter en gjennomsnittsdag, 16-74 år, 2010

Kilde: www.ssb.no/tidsbruk

Endring i tid brukt på hovedaktiviteter fra 1971 til 2010, 16-74 år

Kilde: www.ssb.no/tidsbruk

Tidsbruksundersøkelsen er en kartlegging av folks gjøremål og samværsmonster, og ble første gang gjennomført i 1971. Den gjennomføres hvert tiende år, sist i 2010.

I løpet av de siste førti årene har det skjedd store endringer i hva kvinner og menn bruker tiden sin på. Det har vært en nedgang i tid til husholdsarbeid, som vil si husarbeid, vedlikeholdsarbeid, omsorgsarbeid og kjøp av varer og tjenester. Mens kvinner i alderen 16-74 år i 1971 brukte nærmere seks timer per dag til husholdsarbeid, brukte de i 2010 noe under fire timer per dag.

Det meste av tiden til husholdsarbeid går med til husarbeid, og det er først og fremst dette kvinnene bruker mindre tid på nå enn før. Tid brukt på husholdsarbeid blant menn har i samme periode økt med omtrent tre kvarter, til tre timer i 2010. Økningen skyldes hovedsakelig at flere menn, i alle aldre, tar del i slikt arbeid nå enn tidligere.

Tid inntektsgivende arbeid

Fra 1971 til 2010 har det vært en jevn økning i andelen kvinner som utfører inntektsgivende arbeid i løpet av en gjennomsnittsdag, blant menn har det vært en nedgang. Samtidig har tid brukt på inntektsgivende arbeid i løpet av en gjennomsnittsdag økt for kvinnene, fra to timer i 1971 til tre timer i 2010. Dette henger sammen med at flere kvinner er sysselsatt nå enn før.

Menn brukte i gjennomsnitt litt over fire timer om dagen på inntektsgivende arbeid i 2010, en nedgang på en time og 20 minutter siden 1971. Noe av nedgangen kan forklares med forkortelser i arbeidstiden på 1970- og 1980-tallet, samt at flere var i utdanning i 2010 sammenliknet med 1971.

I løpet av et døgn brukte kvinner ti timer og 24 minutter på personlige behov som søvn, annen personlig pleie og måltider i 2010. I 1971 brukte de ti timer og 35 minutter. Menn brukte ti timer av døgnet på disse aktivitetene, en nedgang på 21 minutter fra 1971.

Seks timer i døgnet til fritidsaktiviteter

Kvinner og menn bruker stadig mer av tiden sin på fritidsaktiviteter: i 2010 over seks timer per døgn i gjennomsnitt, tilsvarende en økning på over en time for begge kjønn siden 1970-tallet.

Resten av døgnet 24 timer gikk blant annet med til utdanning, i gjennomsnitt litt i underkant av en halvtime for både kvinner og menn i 2010. Tid brukt til utdanning har endret seg lite for begge kjønn siste 40 år.

Mer likedeling i småbarnsfasen

Mødre i småbarnsfasen (barn 0-6 år) bruker mer tid til husholdsarbeid og mindre tid til yrkesarbeid enn småbarnsfedre. Likevel er kjønnsforskjellene i denne livsfasen blitt betydelig mindre med årene, da småbarnsfedre bruker mer tid til husholdsarbeid og mindre til yrkesarbeid enn før, mens småbarnsmødre har endret sin tidsbruk i motsatt retning.

I 1980 utgjorde fedres tid til vanlig husarbeid kun 21 prosent av mødres tidsbruk. I 2010 var andelen 55 prosent. Fedres tid til omsorgsarbeid utgjorde 64 prosent av mødres tid, mot kun 44 prosent i 1980. Endringen skyldes at fedre har økt sin innsats på dette området, mens den har vært ganske stabil for mødrene.

Det er fremdeles betydelig forskjell mellom mødres og fedres innsats når det gjelder vedlikeholdsarbeid. Dette er i stor grad typiske mannsoppgaver, og det har ikke vært noen økning i mødres innsats siden begynnelsen av 1980-tallet. I gjennomsnitt bruker småbarnsfedre (barn 0-6 år) nesten fire ganger så mye tid på slike oppgaver som småbarnsmødre. Totalt sett går det imidlertid langt mindre tid til vedlikeholdsarbeid enn til hus- og omsorgsarbeid.

Tidsbruk blant barn og unge ...

Barn i alderen 9-15 år hadde godt over en time mer fritid enn befolkningen generelt, åtte timer for guttene og 7 1/2 time for jentene i 2010. For guttene ble to timer og to minutter av tiden brukt til dataspill eller annen internett- og databruk, mot en time og fem minutter for jentene.

Fra 2000 til 2010 har barn i alderen 9-15 år fått noe mindre fritid, samtidig som de bruker noe mer tid på utdanning, dette gjelder begge kjønn. Jenter i alderen 9-15 år bruker mer tid enn guttene på husholdarbeid og personlige behov, og dermed har de 39 minutter mindre tid til fritidsaktiviteter enn guttene en gjennomsnittsdag.

... og blant de eldste

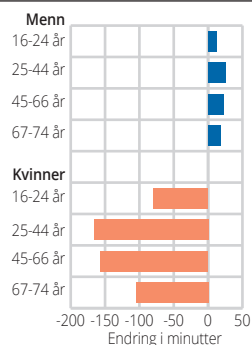
Mange av dagens eldre (67-74 år) har en aktiv alderdom. Kvinnene er mer sosialt aktive enn menn, mens mennene bruker mye tid på å hjelpe andre. Den mest markante endringen siden 1971 for denne aldersgruppen har vært tid brukt på husholdarbeid. Kvinnene brukte fire timer 32 minutter per dag i 2010, en nedgang på en time. Mennene brukte fire timer og ti minutter, en time og 40 minutter mer enn i 1971.

Tid brukt til fritidsrelaterte aktiviteter har også endret seg for 67-74 åringer de siste 40 årene. Det meste av tiden de eldre har fått av økt fritid ser ut til å ha blitt omsatt til TV-titting. Tid brukt foran TV-skjermen har økt med en og en halv time siden 1971. 67-74 åringer ser på TV nesten tre timer hver dag, mennene ser på TV 40 minutter mer per dag enn kvinnene. Det er rundt en time mer enn for 45-66 åringer, og en og en halv time mer enn for 25-44 åringer.

Mindre tid på husholdarbeid enn andre europeere

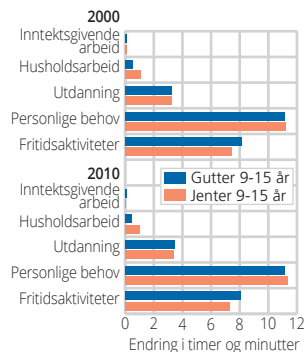
Sammenlignet med andre europeiske land brukte norske kvinner og menn i alderen 20-74 år mer tid på fritidsaktiviteter, og mindre tid på husholdarbeid. Norske kvinner brukte mindre tid på måltider og personlig pleie sammenlignet med kvinner i andre land, men var av dem som brukte mest tid på inntektsgivende arbeid og utdanning. Det samme gjaldt norske menn.

Endring i tid brukt på husarbeid fra 1971 til 2010, etter alder

Kilde: www.ssb.no/tidsbruk

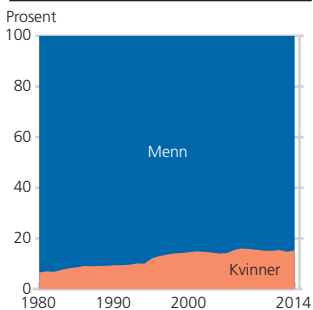
Tid brukt til ulike hovedaktiviteter en gjennomsnittsdag

Kilde: www.ssb.no/tidsbruk

Lovbrytere og voldsofre

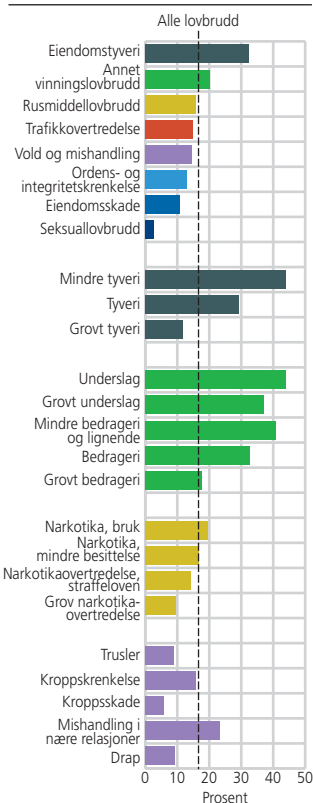
Straffereaksjoner for forbrytelser, etter kjønn¹

¹ Av alle med oppgitt kjønn.

Kilde: Straffereaksjoner, NOS/Kriminalstatistikk 1980-2001, statistikkbanktabell 10623

Kvinneandel blant siktede for utvalgte typer hovedlovbrudd, 2016

Kilde: www.ssb.no/lovbrudde, statistikkbanktabell 09417

Andelen gjerningskvinner varierer med lovbrudd, tid og alder

For så å si alle typer lovbrudd er det klart flest menn blant lovbrøtterne. Av alle straffede i de siste årene er likevel en firedel kvinner.

Andelen gjerningskvinner varierer mye for de forskjellige typene av lovbrudd, samt hvor i rettssystemet og hvilken tidsperiode statistikkene er hentet fra. Utelates for eksempel alle de straffede med en trafikkovertrredelse som sitt hovedlovbrudd, reduseres kvinneandelen til under 19 prosent. Går vi lengre tilbake i tid, for eksempel til begynnelsen av 1980-tallet, var andeler av kvinner blant de straffede betydelig mindre – særlig for de mer alvorlige forbrytelsene.

I løpet av de siste ti årene har det vært en stor nedgang i antall siktede barn og ungdommer, for begge kjønn. Men for både menn og kvinner er det fremdeles flest siktede gjerningspersoner i aldersgruppen 18-20 år. Blant de aller yngste er forskjellene mellom kjønnene ikke så store, men fra slutten av ungdomsårene til inn i 20-årene er det en stigende andel av menn blant de siktede.

Størst andel kvinner blant de mindre alvorlige lovbruddene

I antall er det flest som blir tatt for trafikkovertrredelser og rusmiddellovbrudd, både blant kvinner og menn. Blant kvinner er det imidlertid nesten like mange siktede for eiendomstyveri.

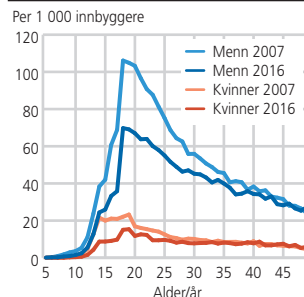
Generelt ser vi at kvinneandelen blant de siktede og straffede er størst for de minst alvorlige lovbruddene, og at denne andelen reduseres med økende alvorlighetsgrad. Dette gjelder særlig for tyverier og andre vinningslovbrudd, men også for narkotikalovbrudd. Kvinneandelen er også større for de mindre alvorlige kroppskrenkelsene enn for de mer alvorlige kroppsskadene. Blant voldslovbruddene utgjør imidlertid trusler, mishandling i nære relasjoner og drap unntak fra dette generelle bildet.

Kvinneandelen er større enn gjennomsnittet når det gjelder tyverier – da særlig for mindre butikkyverier, hvor kvinner utgjør om lag 40 prosent av de siktede. Også dokument- og ID-krenkelser, underslag og bedrageri er lovbruddstyper med relativt stor andel gjerningskvinner.

Fremdeles få kvinner i fengsel

I en av ti nyinnsettelse er det en kvinne som fengsles. Kvinner har imidlertid generelt kortere opphold i fengsel enn menn. På en gjennomsnittsdag utgjør kvinner dermed kun 5-6 prosent av alle innsatte i fengsel, en andel som har vært stabil de siste 15 årene.

Siktede for lovbrudd, etter kjønn og alder, 2007 og 2016

Kilde: www.ssb.no/lovbrudde, statistikkbanktabell 09415

Mindre ungdomsvold, men flere anmeldte overgrep mot kvinner og barn

I alle tidligere levekårsundersøkelser og kriminalstatistikker om straffesaker i rettssystemet er andelen av både voldsutøvere og voldsofre generelt langt større blant de yngre enn blant de eldre, og dette gjelder for både menn og kvinner. I løpet av de siste årene er imidlertid ungdomsvolden blitt kraftig redusert, særlig blant unge menn – som i tidligere statistikker er den klart mest voldsutsatte gruppen.

Fra 1980-tallet og frem til i dag har antallet politianmeldte seksuallovbrudd økt betydelig. Etter 2005 er det også blitt stadig flere anmeldelser av mishandling i familieforhold. Samlet sett ble det registrert 10 000 ofre for seksuallovbrudd og mishandling i nære relasjoner i 2016. Av disse var 7 350 kvinner og 2 650 menn, i all hovedsak unge gutter.

Like mange voldsutsatte...

I dag er det noenlunde lik andel kvinner og menn som samlet sett er registrert som ofre for vold, trusler og annen mishandling. I siste levekårsundersøkelse fra 2015 oppgav også om lag 2 prosent av kvinner og menn at de hadde blitt utsatt for minst ett tilfelle av vold i løpet av ett år. Størst andel, 5 prosent, var det blant menn i aldersgruppen 16-24 år. Blant kvinner var andelen voldsofre størst i aldersgruppen 25-44 år, drøyt 3 prosent.

... men fremdeles forskjeller i type vold

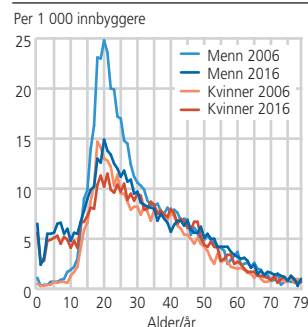
Ut fra levekårsundersøkelsene utøves vold mot menn oftere ute på offentlige steder, på nattestid, i helgene og av en ruspåvirket person. I tillegg utøves en langt større andel av alle voldsepisoder mot menn av en helt ukjent gjerningsperson. En større andel av voldstilfellene mot kvinner skjer på arbeidsplassen eller i private bomiljø, og av ikke-ruspåvirkede gjerningspersoner.

Når det gjelder ofrene for de voldslovbruddene som blir anmeldt til politiet, utgjør menn en langt større andel av dem som er utsatt for kroppsskader (83 prosent) enn for mindre grove kroppskrenkelser (61 prosent) og trusler (56 prosent). Kvinner er derimot sterkt overrepresentert blant ofrene for seksuallovbrudd (82 prosent) og mishandling i nære relasjoner (64 prosent). I den siste tyveårsperioden er nesten halvparten (45 prosent) av drapsofrene kvinner.

Færre, men fremdeles mange, kvinner opplever uro for vold i nærmiljøet

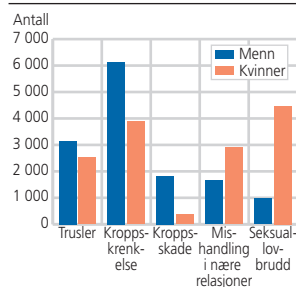
Andelen av den voksne befolkningen som opplever uro for vold og trusler på stedet der de bor er halvert siden 1990-tallet. I siste levekårsundersøkelse var det likevel 16 prosent av alle kvinner i alderen 16-24 år som nylig hadde opplevd dette. Blant menn i samme aldersgruppe var det drøyt 2 prosent. Selv om forskjellene mellom kvinner og menn fremdeles er store, er det nå en langt tydeligere sammenheng enn før mellom opplevd frykt og utsatthet for vold i nærmiljøet.

Personoffer for vold og mishandling. Anmeldt 2006 og 2016

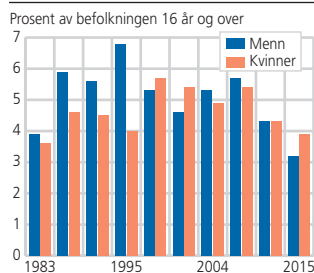
Kilde: www.ssb.no/lovbruddo, Statistikkbanktabell 11624

Personoffer, etter utvalgte typer hovedlovbrudd. Anmeldt 2016

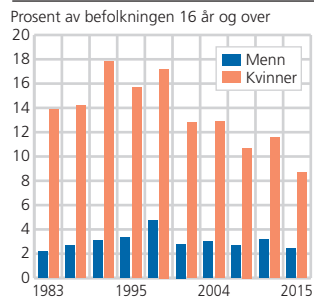
Kilde: www.ssb.no/lovbruddo, Statistikkbanktabell 08638

Utsatt for vold eller trusler om vold siste 12 måneder

Kilde: www.ssb.no/vold, Statistikkbanktabell 04621

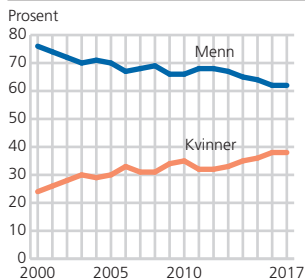
Urolig for vold eller trusler på bosted

Kilde: www.ssb.no/vold, Statistikkbanktabell 04621

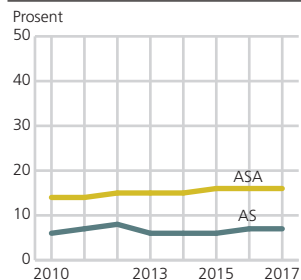
Hvem bestemmer?

Kjønnsfordeling blant ledere

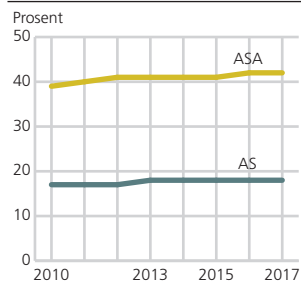
Kilde: www.ssb.no/aku

Andel kvinnelige styreledere i AS og ASA

Kilde: www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/styre

Andel kvinnelige styremedlemmer i AS og ASA

Kilde: www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/styre

Fra et likestillingsperspektiv er det viktig at både kvinner og menn har mulighet til å påvirke det samfunnet de er en del av, og å være likeverdig representert der viktige beslutninger tas. Dette gjelder blant annet tilgang til posisjoner i arbeids- og næringsliv, i organisasjonsliv, representasjon ved valg og i folkevalgte organer og på andre arenaer der det utøves makt.

Flere kvinnelige ledere

Til tross for at kvinner utgjør 47 prosent av alle sysselsatte, er kvinnelige ledere i mindretall. I 2016 var 38 prosent av alle ledere kvinner. Dette er vesentlig større andel enn for femten år siden. I 2001 utgjorde kvinner bare 26 prosent av alle ledere.

Menn på toppen

Selv om det etter hvert har blitt jevnere kjønnsbalanse blant ledere generelt, er det fremdeles menn som dominerer helt på toppen. Kun en av fire av topplederne var kvinner i 2016, blant administrerende direktører var åtte av ti menn. Denne mannsdominansen på toppen har holdt seg stabil de siste ti årene.

Offentlig virksomhet mer kvinnevennlig?

Andelen kvinner som er ledere er størst i yrker og næringer innenfor offentlig sektor, spesielt innenfor undervisnings- og helsesektoren, hvor mer enn 70 prosent av lederne er kvinner. Denne store andelen kvinnelige ledere har sammenheng med at det generelt er flest kvinner sysselsatt i offentlig sektor

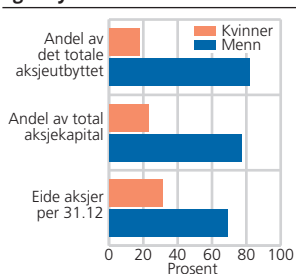
Mannsdominerte styrer

Mye makt og innflytelse i samfunnet finnes i næringslivets styrerom. Frem til kvoteringsloven, som lovfestet minst 40 prosent kvinner i styrene til allmennaksjeselskaper (ASA), trådte i kraft i 2008, var styrerommene så godt som forbeholdt menn. I 2003 (da loven ble vedtatt) var 91 prosent av styremedlemmene i ASA menn. Blant styrelederne var 97 prosent menn. Etter at loven trådte i kraft har andelen kvinner i disse styrene holdt seg stabil på rundt 40 prosent. Andelen kvinnelige styrerepresentanter i norske AS er derimot 16 prosent i 2017, og denne andelen har vært stabil i flere år.

AS/ASA

Et aksjeselskap (AS) kan ha en eller flere eiere, men det kan være en lukket gruppe der ikke hvem som helst kan kjøpe aksjer. Aksjekapitalen må være på minst 30 000 kroner. I et allmennaksjeselskap (ASA) derimot kan allmennheten tegne aksjer, og et ASA har derfor ofte mange eiere. Aksjekapitalen må være på minst 1 million kroner. I et ASA er det også krav om en daglig leder, et styre på minst tre medlemmer og minst 40 prosent representasjon av begge kjønn blant styremedlemmene.

Fordeling av aksjer, aksjekapital og utbytte. 2016

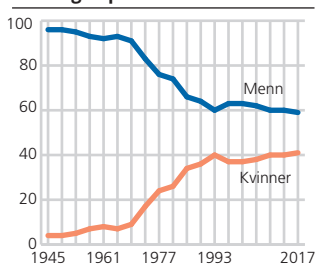

Kilde: www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/aksjer

Menn har mest økonomisk kapital

Makt og innflytelse erverves også i stor grad gjennom å eie og forvalte økonomisk kapital, det vil si penger, aksjer eller eiendom som kan investeres og gi økonomisk avkastning. Menn har mer økonomisk kapital enn kvinner. Av totalt 1 272 milliarder kroner i mottatte yrkesinntekter i 2016, ble 782 milliarder mottatt av menn, en andel på 62 prosent. Av mottatte kapitalinntekter, blant annet aksjeutbytte og renteinntekt, mottok menn 75 prosent.

Kjønnsfordeling stortingsrepresentanter

Kilde: www.ssb.no/valg

Flere kvinner på Stortinget og i kommunestyrene

Fra 1945 og frem til slutten av 1960-tallet var svært få kvinner representert på Stortinget og i kommunestyrene. Mot slutten av 1960-tallet steg imidlertid kvinneandelen kraftig, fra under 10 prosent i 1969 til 40 prosent i 1993. Siden da og frem til de siste valgene har kvinneandelen både på Stortinget og i kommunestyrene vippet rundt 40 prosent. I Sametinget var det etter valget i 2017 44 prosent kvinner. En av grunnene til dette er at Sametinget kan bestemme at hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på hver partiliste.

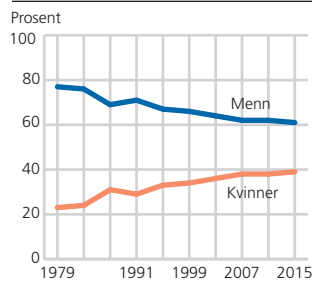
Ordførerne er stort sett menn

Etter kommunevalget i 2015 var 28 prosent av ordførerne kvinner. Det betyr at i 307 av landets 428 kommuner er ordføreren en mann, mens 121 kommuner har en kvinne som ordfører. Andelen kvinnelige ordførere har økt ved nesten hvert valg siden 1990-tallet, fra 16 prosent kvinner i 1995. Kjønnsfordelingen blant varaordførere er noe jevnere enn blant ordførere. I 2015 var 43 prosent av varaordførerne kvinner.

Flest kvinner til valgurnene

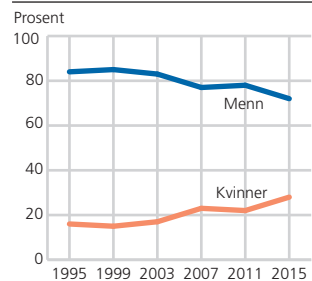
Innflytelse oppnås også indirekte gjennom å benytte seg av stemmeretten ved valg, til Storting og i lokalvalg. Ved de første valgene etter andre verdenskrig var valgdeltakelsen blant menn litt høyere enn blant kvinner. På 1980-tallet var imidlertid denne forskjellen utjevnet, og ved de senere valgene har flere kvinner enn menn brukt stemmeretten. Ved stortingsvalget i 2017 stemte 80 prosent av kvinnene mot 77 prosent av mennene.

Andel kvinner og menn blant kommunestyremedlemmer

Kilde: www.ssb.no/valg

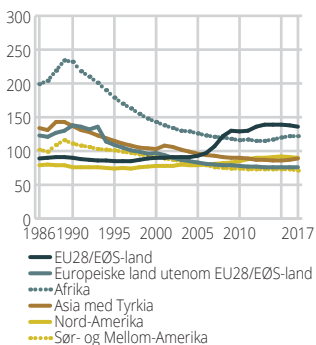
Kjønnsfordeling blant ordførere

Kilde: www.ssb.no/valg

Noen flere menn enn kvinner med innvandrerbakgrunn

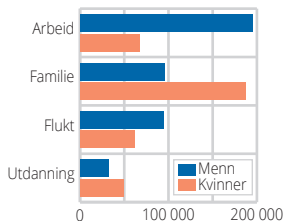
Andel innvandrermenn per 100 innvandrerkvinner¹

¹ Inkluderer ikke norskfødte med innvandrerforeldre.

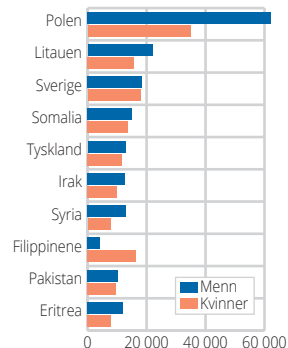
Kilde: www.ssb.no/befolkning/

Ikke-nordiske innvandrere etter innvandringsgrunn. Kvinner og menn

Kilde: www.ssb.no/innvgrunn

De ti største innvandrergroppene. Kvinner og menn, etter landbakgrunn¹. Per 1. januar 2017

¹ Inkluderer ikke norskfødte med innvandrerforeldre

Kilde: www.ssb.no/befolkning/

I begynnelsen av 2017 var tallet på mannlige innvandrere litt høyere enn antallet kvinnelige, 380 000 menn og 345 000 kvinner. Dette gir en kjønnsproporsjon på 91 kvinner per 100 menn. Forholdstallet varierer imidlertid etter landbakgrunn og region. Blant innvandrere fra Vest-Europa, EU-land i Øst-Europa og Afrika er det et mannsoverskudd, mens det er et kvinneoverskudd blant innvandrere fra Øst-Europa ellers, Asia, Nord-, Sør- og Mellom-Amerika.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre er det også flere menn/gutter enn kvinner/jenter (95 kvinner per 100 menn), dette skyldes at det fødes noe flere gutter enn jenter. Til sammen bor det 158 800 norskfødte med innvandrerforeldre i Norge ved inngangen til 2017.

Menn arbeidsinnvandrere – kvinner familieinnvandrere

Det er ulike grunner til at folk har innvandret til Norge. Noen kommer som flyktninger, mens andre kommer for å jobbe, for å stifte eller bli gjenforent med familie eller for å studere. Blant arbeidsinnvandrerne, som (bortsett fra i 2016) har vært den største gruppen de siste årene har 74 prosent vært menn i perioden fra 1990 til 2016, mens blant familieinnvandrerne har 66 prosent vært kvinner. Ser vi bare på voksne familieinnvandrere 18 år og eldre, øker kvinneandelen til 77 prosent. Blant flyktninger er det et flertall menn, 61 prosent, mens blant utdanningsinnvandrere (som også omfatter au-pairer) er det 61 prosent kvinner.

Mannsoverskudd fra Polen

Ser man de ti landene med flest innvandrere bosatt i Norge ved inngangen til 2017 under ett, var 56 prosent menn. Dette skyldes den klare overvekten av menn i den største gruppen, innvandrere fra Polen. Mer enn 6 av 10 innvandrere fra Polen er menn. I tillegg til Polen er det også et klart mannsoverskudd blant innvandrere fra Syria, Eritrea, Litauen og Irak. Filippinene var det eneste landet med kvinneoverskudd av de ti med flest innvandrere bosatt i starten av 2017, 4 av 5 innvandrere herfra er kvinner.

Flere barn

Innvandrere fra alle verdensdeler sett under ett har høyere fruktbarhetsrate enn gjennomsnittet for personer uten innvandrerbakgrunn. I 2016 var fruktbarheten i gjennomsnitt 1,86 barn per kvinne med innvandrerbakgrunn og 1,71 barn per kvinne uten innvandrerbakgrunn. For innvandrerkvinner fra EU/EØS land i Europa var fruktbarheten på 1,76 barn per kvinne i 2016, mens den var 1,98 for kvinner fra land i Europa utenom EU/EØS og 1,83 og 2,82 for kvinner fra henholdsvis Asia og Afrika.

Tidligere analyser har vist at fruktbarheten er særlig høy blant nyankomne innvandrere, og at fruktbarhetsforskjellene avtar med økende botid. Over tid har fruktbarheten gått mer ned blant innvandrerkvinner enn gjennomsnittet i Norge, i 1998 var fruktbarhetsraten 2,36 blant

kvinner med innvandrerbakgrunn og 1,81 blant kvinner uten innvandrerbakgrunn.

Forskjeller i utdanningsnivå

I befolkningen sett under ett var 93 prosent av kvinner og 92 prosent av menn i alderen 16-18 år under videregående utdanning i 2016. Blant innvandrere i samme aldersgruppe var 75 prosent av kvinnene og 66 prosent av mennene i videregående utdanning, blant norskfødte med innvandrerforeldre henholdsvis 94 og 92 prosent.

Blant innvandrere som startet i videregående opplæring i 2011, hadde 48 prosent av guttene og 62 prosent av jentene fullført utdanningen i løpet av fem år. For alle ungdommer i samme årskull var de tilsvarende andelene 68 og 78 prosent. Norskfødte med innvandrerforeldre fullfører i større grad enn innvandrere, i den førstnevnte gruppen gjaldt dette etter fem år 66 prosent av guttene og 80 prosent av jentene.

Det er få innvandrere i alderen 19-24 år som tar universitets- og høgskoleutdanning. I 2016 var det 22 prosent av kvinnene og 14 prosent av mennene. For norskfødte med innvandrerforeldre er andelen mye høyere: 51 prosent for kvinner og 38 prosent for menn. I befolkningen ellers der andelen er henholdsvis 45 og 30 prosent.

Lavere sysselsetting

Innvandrere har lavere sysselsetting enn den øvrige befolkningen, men sysselsettingsandelen varierer mye etter landbakgrunn. Mannlige innvandrere har høyere sysselsettingsnivå enn kvinnelige innvandrere, og kjønnsforskjellene er større enn i befolkningen generelt. Blant innvandrere i alderen 15-74 år hadde menn og kvinner mot slutten av 2016 en sysselsettingsandel på henholdsvis 64 og 57 prosent, sammenlignet med 69 og 65 prosent i befolkningen ellers. Størst forskjell/avstand mellom menns og kvinners sysselsetting finner vi blant innvandrergrupper fra Nord-Amerika, Afrika og Vest-Europa utenom Norden. Minst kjønnsforskjeller i sysselsettingsnivået er det blant nordiske innvandrere.

Lavest sysselsetting er det blant innvandrere med bakgrunn fra Afrika, med 39 prosent sysselsatte kvinner og 45 prosent sysselsatte menn.

Høyere arbeidsledighet

I 4. kvartal 2016 var antall registrerte helt arbeidsledige i prosent av hele arbeidsstyrken blant kvinner og menn henholdsvis 2,3 og 3,3 prosent. Blant innvandrere var andelen arbeidsledige større, for kvinner 6,4 prosent og menn 6,6. Blant innvandrere var arbeidsledigheten høyest blant afrikanerne, 10,7 prosent ledige kvinner og 10,3 ledige menn. Lavest arbeidsledighet finner vi blant innvandrere fra Norden og Vest-Europa ellers.

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre

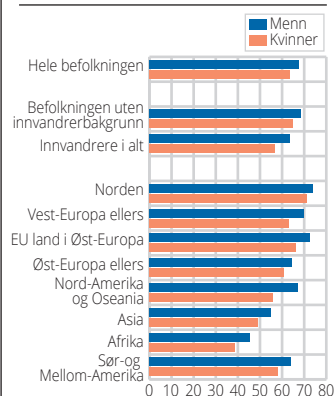
Innvandrere er personer som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre, og som har fire utenlandsfødte besteforeldre.

Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av utenlandsfødte foreldre, og som har fire utenlandsfødte besteforeldre.

Flyktning er den som ifølge Utlendingsdirektoratets flyktningregister har flyktningstatus og har fått oppholdstillatelse i Norge.

Landbakgrunn. For innvandrere er dette eget fødeland. For norskfødte med to innvandrerforeldre er dette foreldres fødeland.

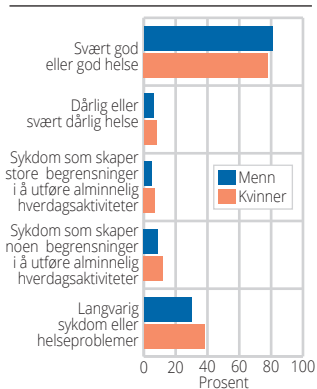
Andel sysselsatte i prosent av personer i alderen 15-74 år etter landbakgrunn. Kvinner og menn. 4. kvartal 2016

<https://www.ssb.no/innvregsys>

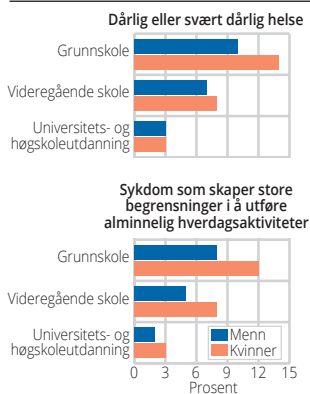
Kvinner lever sunt, men er oftere syke

Kvinnens og menns egenverderte helse. 2015

Kilde: Helseforhold, levekårsundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

Egenverderte helse, etter utdanning og kjønn

Kilde: Helseforhold, levekårsundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

Kvinner lever på mange måter sunnere enn menn; de er mer fysisk aktive, har et sunnere kosthold, er mindre overvektige og drikker mindre alkohol. Kvinner lever også lenger enn menn, og oppsøker helsevesenet i større grad. Likevel svarer kvinner oftere enn menn at de har langvarige helseproblemer og at de i større grad har symptomer på psykiske plager. Det er imidlertid også andre faktorer enn kjønn som har betydning for helsen. Bedre sosiale- og økonomiske forhold gir ikke bare bedre helse, men utjevner også i stor grad kjønnsforskjellene i helse.

Kvinner lever sunnere ...

Det er langt flere menn enn kvinner som drikker alkohol minst en gang i uken, men det er mindre forskjell i røykevaner. Snusbruken er fortsatt høyest blant unge menn og har holdt seg nokså stabil, mens det har vært en dramatisk økning i bruken blant unge kvinner.

Kvinner svarer at de er ernæringsmessig sunnere og mer fysisk aktive enn menn. Kvinner spiser mer frisk frukt, bær, grønnsaker og salat daglig, mens menn i langt større grad drikker sukkerholdige drikker som brus og saft daglig. Kjønnsforskjellene i fysisk aktivitet er betydelig mindre i yngre enn i eldre aldersgrupper. Forskjeller i levevaner viser seg også gjennom forskjeller i kroppsmasseindeksen. Menn er mer representert i alle kategorier av overvekt; både blant dem med noe overvekt, overvekt og fedme. Kvinner er derimot oftere undervektige enn menn, da særlig unge kvinner.

... og fortsatt litt lengre enn menn

Vi lever stadig lenger, og antall leveår med god helse har økt betydelig. Selv om kjønnsforskjellene blir mindre år for år, har kvinner fortsatt høyere forventet levealder enn menn. Samtidig er kvinner forventet å ha færre leveår med god helse. I 2015 kunne kvinner forvente 69 friske år av sine forventede 84,2 leveår, mens menn kunne forvente at 72 av sine forventede 80,6 leveår ville være med god helse.

Kjønnsforskjellene i forventet levealder og antall friske leveår kan forklares med både biologisk og sosialt kjønn. Den mest åpenbare biologiske kjønnsforskjellen er knyttet til reproduksjon. Kjønnsforskjeller i blant annet risikoatferd, terskel for å oppsøke helsetjenester og ressurstilgang er eksempler på sosialt betingede forhold.

Kvinner vurderer noe sjeldnere enn menn sin egen helse som god eller svært god. Men kjønnsforskjellen i helse er ikke spesielt stor. I 2015 sa 81 prosent menn og 78 prosent kvinner at helsen var god.

Kvinnens helseproblemer begrenser mest i hverdagen

Selv om opplevelsen av egen helse er nesten lik for kvinner og menn, oppgir kvinner oftere å ha helseproblemer som begrenser dem i hverdagsaktiviteter og at de i større grad er rammet av langvarig sykdom. Kvinner rapporterer om høyere forekomst av smerter i kroppen, hode-

pine/migrene og symptomer som hoste, kvalme/fordøyelsesbesvær og svimmelhet enn menn. Sosiale og økonomiske forhold har imidlertid betydning for både helsen og kjønnsforskjeller i helse. Kjønnsforskjellene i helse er eksempelvis større blant personer med lavere utdanning.

Kvinner har også dårligere psykisk helse enn menn. Kvinner, særlig yngre, gir i mye større grad uttrykk for tradisjonelle mål på dårlig psykisk helse som irritabilitet, aggressivitet, søvnproblemer og konsentrasjonsvansker. Flere kvinner opplever imidlertid i større grad enn menn livet som meningsfullt. De er også mer tilfredse med livet i alminnelighet.

Ettersom kvinner oftere rapporterer ulike helseplager og symptomer, er det naturlig at de også oppsøker både fastlege og spesialister på og utenfor sykehus i større grad enn menn. Kjønnsforskjellen i bruken av helsetjenester må også sees i sammenheng med reproduktiv helse, hvor kvinner i reproduktiv alder er i kontakt med helsetjenesten grunnet svangerskap, fødsel og barsel. Kvinner oppsøker imidlertid også tannlege, psykolog og fysioterapeut i større grad enn menn. I tillegg går de mer til alternative behandlere. Blant de eldste er det også flere kvinner enn menn som mottar omsorgstjenester. I 2016 var det 94 prosent av kvinner over 90 år som mottok omsorgstjeneste. Menns bruk er mer beskjedt, på 80 prosent.

Menn mer utsatt for ulykker

En årsak til kvinners høyere levealder er forskjeller i risikoatferd mellom menn og kvinner. Selv om det har vært en betydelig nedgang i ulykkesdødeligheten de siste 45 årene blant både kvinner og menn, og kjønnsforskjellene er blitt mindre, er det fortsatt flere menn enn kvinner som dør av ulykker. Menn dør i mye større grad enn kvinner i trafikkuulykker, drukningsulykker, fritidsulykker og ved forgiftning og overdose.

Menn er også i større grad enn kvinner utsatt for skader uten dødelig utfall, frem til 55 årsalderen. Etter 55 år er det kvinner som i større grad enn menn er utsatt for skader. Dette skyldes hovedsakelig at eldre kvinner er mer utsatt for bruddskader, slik som hoftebrudd.

Færre dør av hjerte- og karsykdommer – særlig menn

Hjerte- og karsykdommer har lenge vært den mest utbredte dødsårsaken både blant kvinner og menn. Vi ser imidlertid en tydelig nedgang i hjerte- og kardødelighet for både kvinner og menn, og nedgangen har vært mest markant for menn. Reduksjonen av hjerte-karsykdommer er en medvirkende årsak til økt forventet levealder for både kvinner og menn.

Når det gjelder den andre dominerende dødsårsaken – kreft – har det ikke skjedd store endringer de siste 20 årene til og med 2015, verken for menn eller kvinner. Den kraftige nedgangen i hjerte-kardød fører til at kreft er i ferd med å bli den fremste dødsårsaken i Norge.

Forventet levealder

beregnes årlig ut fra alderen på dem som døde og dem som overlevde forrige år. Hvis dette mønsteret i dødelighet holdes uendret for årene framover, kan det beregnes hvor gammel en «gjennomsnittsnøyd» baby vil bli ut fra denne forutsetningen.

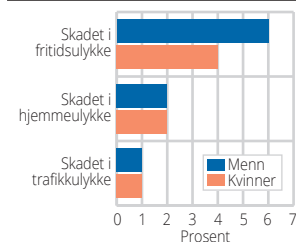
Friske leveår, eller *healthy life years* (HLY), er en helseindikator som sier noe om forventet helsetilstand ved å kombinere informasjon om dødelighet og sykdom. HLY regnes ut ved å se på andelen av befolkningen som er frisk eller syk i ulike aldersgrupper, og aldersspesifikke dødsrater. Å være frisk er her definert som fravær av begrensninger/funksjonsnedsettelse.

Kroppsmasseindeks (BMI)

er selvrappert vekt i kg dividert med kvadratet av høyde i meter:

- Undervekt: Under 18,5
- Normal vekt: 18,5-24,9
- Normal vekt/noe overvekt: 25-26,9
- Overvekt: 27-29,9
- Fedme: 30 og over

Andel skadet i ulykke, 2015

Kilde: Helseforhold, levekårsundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

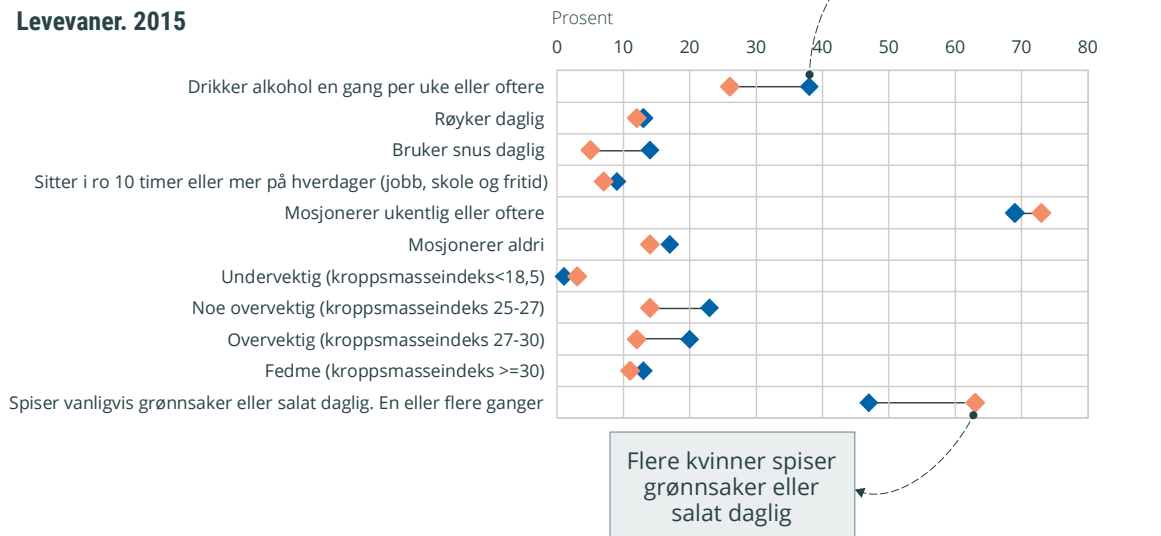
Hvordan står det til med kvinners og menns helse?

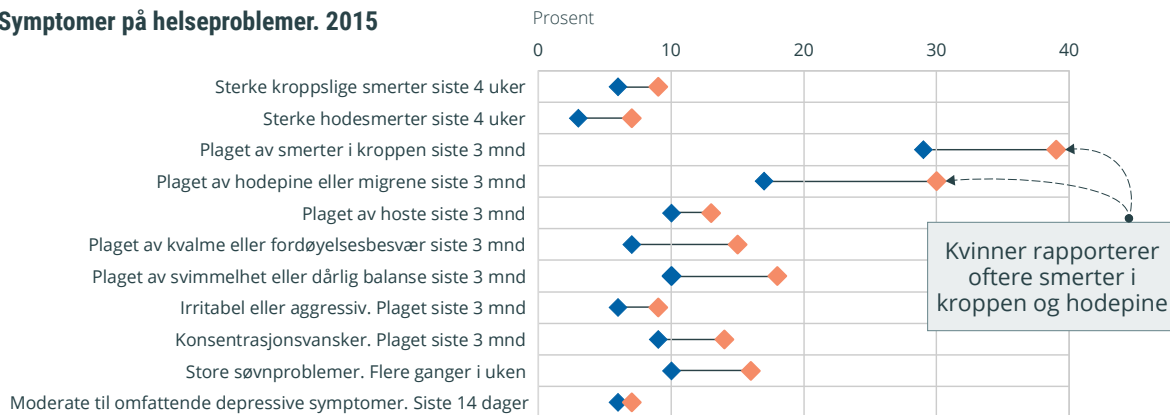
Kvinner lever på mange måter sunnere enn menn; de er mer fysisk aktive, har et sunnere kosthold, er mindre overvektige og drikker mindre alkohol. Likevel svarer kvinner oftere enn menn at de har langvarige helseproblemer.

◆ Kvinner ◆ Menn

Levevaner. 2015

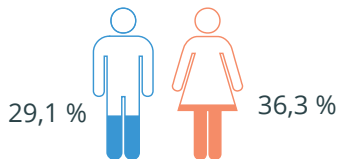

Symptomer på helseproblemer. 2015

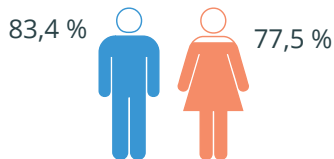

Indikatorer for kjønnslikestilling. 2016

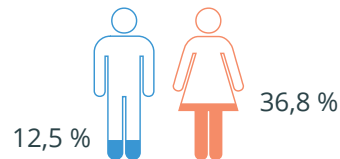
Andel med høyere utdanning

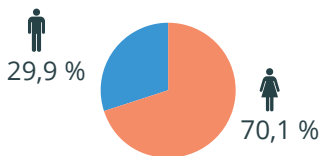
Andel (20-66 år) som er i arbeidsstyrken

Andel (20-66 år) som jobber deltid

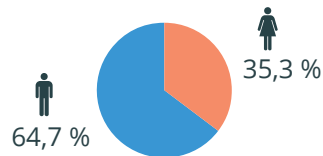
Kjønnsfordeling i offentlig sektor

Kjønnsfordeling i privat sektor

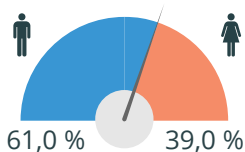
Kjønnsfordeling blant ledere

Gjennomsnittlig årlig bruttoinntekt (kr)

Kjønnsfordeling i kommunestyrene

Andel fedre som tar hele fedrekvoten

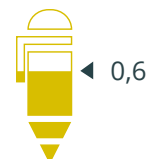
Andel barn (1-5 år) i barnehage

Kjønnsbalansert¹ videregående utdanning

Kjønnsbalansert¹ næringsstruktur

Kjønnslikestilling i norske kommuner

Indikatorer for kjønnslikestilling i kommunene

- Andel barn 1-5 år i barnehage
- Andel sysselsatte i en kjønnsbalansert næring
- Forholdet mellom andel kvinner og menn i offentlig sektor
- Forholdet mellom andel kvinner og menn i privat sektor
- Andel elever i videregående skole i et kjønnsbalansert utdanningsprogram
- Forholdet mellom andel kvinner og menn i arbeidsstyrken
- Forholdet mellom andel kvinner og menn i deltidsarbeid
- Andel fedre som tar hele fedrekvoten eller mer av foreldrepengeperioden innen barnet har fylt tre år
- Forholdet mellom andel kvinner og menn med høyere utdanning
- Andel kvinner og menn blant ledere
- Andel kvinner og menn blant kommunestyrerepresentanter
- Forholdet mellom kvinners og menns gjennomsnittlige bruttoinntekt

Indikatorer for kjønnslikestilling på lokalt nivå

Hvert år publiserer Statistisk sentralbyrå (SSB) tolv indikatorer som anses som viktige og relevante for å beskrive kjønnslikestilling på lokalt nivå, altså i norske kommuner. Hver indikator gir et mål på likhet/ulikhet mellom kvinner og menn, og viser blant annet i hvilken grad kvinner og menn deltar i politikk, utdanning og yrkesliv, og hvordan innflytelse og økonomiske ressurser er fordelt.

Indikatorerne måler kun kjønnslikestilling. Det betyr at de ikke tar hensyn til likestilling mellom andre grupper, som for eksempel LHBT-personer, personer med funksjonsnedsettelse eller med innvanderbakgrunn. Likestilling mellom kvinner og menn kan belyses på mange måter, og ved hjelp av forskjellige typer statistikk. Denne sammensetningen av indikatorer er kun én av flere måter å beskrive likestillingssituasjonen i kommunene på, og indikatorsettet omfatter det som er tilgjengelig av relevant statistikk på kommunenivå i SSB.

Mest likestilt arbeidsmarked i store byer og omegn

Ut i fra de indikatorerne vi måler finner vi de mest likestilte områdene i de store byene og omegn. Det er for eksempel høy grad av likestilling i Oslo og Akershus på likestillingsindikatorer som har med arbeidsmarkedet å gjøre. En stor andel av dem som er ledere er kvinner, og næringsstruktur, offentlig- og privat sektor mer kjønnsbalansert enn andre steder i landet. Det betyr imidlertid ikke at Oslo og Akershus har høy grad av likestilling på alle de tolv indikatorerne. Det er en del variasjon mellom de ulike fylkene.

Andelen barn (1-5 år) som går i barnehage er for eksempel lavest i landet i Oslo, og kjønnsforskjellen i inntekt er stor. Spesielt i Akershus, men også i Oslo. Kristiansand og Stavanger skiller seg ut ved å ha en lavere andel kvinner i arbeidsstyrken og større inntektsforskjeller enn kommunesnittet.

Finnmark og Troms har stor grad av likestilling på mange indikatorer

Finnmark og Troms har også høy grad av likestilling på en del indikatorer. For eksempel er balansen mellom andel kvinner og menn i arbeidsstyrken jevn, kjønnsforskjellene i inntekt og balansen i andelen kvinner og menn som jobber deltid er jevnest i landet. Også kjønnsbalansen i andelen sysselsatte kvinner og menn i offentlig sektor er relativt jevn. I Finnmark er også andelen ledere som er kvinner mye større enn i mange andre fylker.

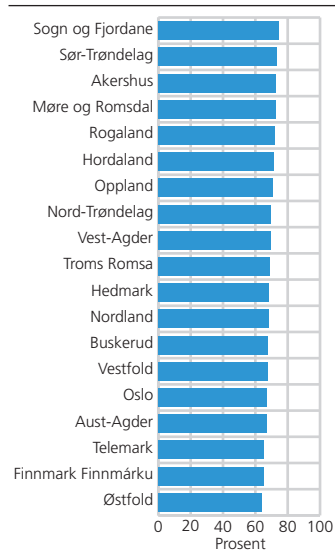
Pappapermisjon som indikator på likestilling

Fedres bruk av pappapermisjon, eller andel fedre som tar ut full fedrekvotepå eller mer av foreldrepengeperioden, brukes som en indikator på grad av kjønnslikestilling. Fedrekvoten ble innført som et kjønnslikestillingsinitiativ, blant annet for at fedre og mødre i større grad skulle dele på omsorgsansvaret overfor barnet det første leveåret – og at dette over tid skulle føre til mer likedeling av omsorg for barna.

Variasjonen mellom de ulike fylkene er ikke så stor på denne indikatoren. I 2016 var det Sogn og Fjordane som hadde den største andelen fedre som tok ut fedrekvotepå. Ikke langt bak fulgte Sør-Trøndelag, Akershus og Møre og Romsdal. I Østfold var andelen fedre som tok fedrekvotepå minst i 2016, like bak fulgte Finnmark og Telemark. Også Aust-Agder og Oslo har en relativt lav andel fedre med fedrekvotepå sammenliknet med fylkene på topp. Disse regionale trendene har holdt seg relativt stabile siden indikatoren ble målt første gang i 2008, men alle fylker har hatt en stor og positiv økning over tid.

Kvotering av foreldrepermisjonen er samtidig omstridt, ettersom foreldrepermisjonsreglementet slik det er i dag, tilsier at dersom far ikke tar den lovbestemte fedrekvotepå, mister foreldrene disse ukene fra den totale permisjonstiden. Samtidig viser statistikken at en stadig større andel av fedre benytter seg av pappapermisjonen eller til og med tar mer enn kvoten. I 2016 tok 70 prosent av alle fedre ut full fedrekvotepå eller mer, i 2008 var tilsvarende andel 60 prosent.

Andel fedre som tar full fedrekvotepå eller mer av foreldrepengeperioden. 2016

Kilde: www.ssb.no/likekom

Om indikatorer for kjønnslikestilling

En indikator brukes til å beskrive forhold/ fenomener som er for store eller kompliserte å måle direkte. Indikatorer forenkler kompliserte forhold og skal gi et signal om en tilstand eller endring i tilstand. I dette tilfellet skal indikatorene angi grad av likestilling på lokalt og nasjonalt nivå ved hjelp av utvalgt statistikk.

Hver indikator beskriver i hvilken grad det foreligger forskjeller mellom kvinner og menn i en kommune. I indikatorene er det ultimate positive utfallet balanse mellom kjønnene, altså at overvekt av verken menn eller kvinner. Andelen kan også omregnes til et skår som man kan plassere på en skala fra 0 til 1. Høy skår indikerer høy grad av likestilling mellom menn og kvinner, mens lav skår indikerer liten grad av likestilling.

For en fullstendig oversikt over de tolv likestillingsindikatorer, tidsserier og fordelt etter landets fylker og kommuner, følg lenken: <http://www.ssb.no/likekom>

Fedrekvoten: En del av foreldrepermisjonen er øremerket fedrene. Fedrekvoten på 4 uker ble innført for første gang i 1993. I 2005, i overkant av et tiår senere, ble den utvidet til 5 uker, og fra 2006 til 6 uker. I 2009 ble den utvidet til 10 uker, i 2011 til 12 uker, og i 2013 til 14 uker. I 2014 ble den redusert til 10 uker igjen. I 2018 ser det ut til at fedrekvoten igjen skal utvides.

Mer statistikk om kvinner og menn i Norge?

Dette er kvinner og menn i Norge gir enkelte smakebiter på Statistisk sentralbyrås statistikk som på en eller annen måte belyser kvinners og menns situasjon i samfunnet.

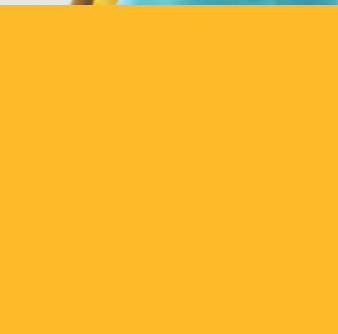
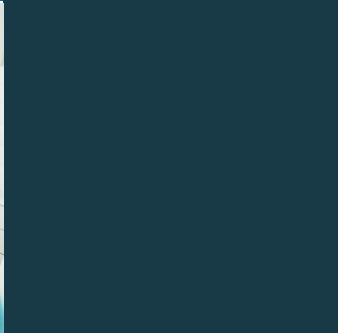
På vår faktside om likestilling

www.ssb.no/befolkning/faktside/likestilling

finner du den nyeste statistikken samt artikler og publikasjoner som er relevante i likestillingssammenheng.

Spørsmål om statistikk og analyser kan rettes til SSBs informasjonstjeneste: informasjon@ssb.no

© Statistisk sentralbyrå, mars 2018
 Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

ISBN 978-82-537-9694-9 (trykt)
 ISBN 978-82-537-9695-6 (elektronisk)